ПАРЧАМ – НАМОДИ ДАВЛАТДОРИИ МИЛЛӢ

ИНСОН, ҲУҚУҚ ВА ОЗОДИҲОИ Ӯ АРЗИШИ ОЛӢ МЕБОШАНД

МИНБАРИ ҲУҚУҚШИНОС

E-mail: law.tnu.tj@gmail.com

НАШРИЯИ ФАКУЛТЕТИ ҲУҚУҚШИНОСИИ ДМТ **** № 7 (199) 22-ЮМИ НОЯБРИ СОЛИ 2024, ҶУМЪА

Парчам яке аз рамзҳои асосиву муқаддаси давлатдории миллӣ ба ҳисоб рафта, мардуми шарифи Тоҷикистон ҳар сол санаи қабули онро бо ҳисси ифтихор аз Ватани муқаддаси худ ва давлати соҳибистиқлоли хеш таҷлил менамоянд.

Парчами давлатӣ муаррифгари тоҷикон дар арсаи байналмилалӣ ва мояи ифтихори мо ҳамчун узви комилҳуқуқи ҷомеаи ҷаҳон мебошад.

Парчами давлати соҳибихтиёри мо нишонаи таъриху фарҳанги бостониву пурғановати миллати тоҷик буда, ҳар як фарди ҷомеаро вазифадор менамояд, ки нисбат ба ин рамзи муқаддаси миллӣ эҳтиром ва арҷ гузорад.

Парчами давлатӣ омили муайянкунандаи ҳувияти миллӣ ва тақвият пайдо кардани ҳисси милливу ифтихори ватандорӣ дар шуури ҳар як фарди бонангу номуси ҷомеа мебошад.

Парчам рисолат ва неруи муттаҳидкунанда дорад, зеро он дарбаргиранда ва таҷассуми арзишҳои сиёсиву фарҳангӣ ва ғояву ҳадафҳои миллӣ мебошад.

Эмомалӣ РАҲМОН

МИНБАРИ ҲУҚУҚШИНОС

Муассис:
Факултети
ҳуқуқшиносии ДМТ
www.law.tnu.tj

Сармуҳаррир:
Миралӣ
СОБИРОВ
www.law.tnu.tj@gmail.com

Муовини сармуҳаррир:
Азимҷон ҶУРАЕВ
Муҳаррир:
Яқуб ҲАКИМОВ
Тарроҳ:
Акмал Шарипов

ҲАЙАТИ ТАҲРИРИЯ:
Мирзозода П.З.
доктори илмҳои
ҳуқуқшиносӣ, декани
факултети ҳуқуқшиносӣ;
Сафарзода Б.А.
профессори кафедраи
ҳуқуқи инсон ва
ҳуқуқшиносии муқоисавӣ;
Маҳмудов И.Т.
мудири кафедраи ҳуқуқи
судӣ ва назорати прокурорӣ;
Раҳимзода М.С.
муовини декан оид
ба илм ва инноватсия;
Сулаймонов Ф.С.
дотсенти кафедраи ҳуқуқи
байналмилалӣ.

ҲАЙАТИ МУШОВАРА:
Насриддинзода Э.С.
доктори илмҳои
ҳуқуқшиносӣ, профессор,
узви вобастаи
АМИТ, ректори ДМТ.
Ватанзода М.М.
Муовини аввали раиси
Маҷлиси намояндагони
Маҷлиси Олии ҶТ.
Раҳмон Д.С.
доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ,
профессор, ректори ДДК
ба номи А. Рӯдакӣ.
Маҳмудзода М.А.
профессори кафедраи
ҳуқуқи граждании,
академики АМИТ.
Раҳимзода М.З.
профессори кафедраи
ҳуқуқи соҳибкорӣ
ва тиҷорат, узви вобастаи
АМИТ.

ШАРТҲОИ ҚАБУЛИ МАВОД:
Дастнавис қабул карда намешавад.
Мавод бояд бо ҳуруфи Times New Roman Tj 14 ҳуруфчинӣ шуда бошад.
Рӯзнома на ба ҳамаи андешаи муаллифон мувофиқ аст ва ақоиди мухталифро ба хотири риояи чандандешӣ ба табъ мерасонад.
Рӯзнома дар Вазорати фарҳанги ҶТ таҳти №0336/рз аз 18-уми марти соли 2016 ба қайд гирифта шудааст.

Нишонии идора: ш. Душанбе, Буни Ҳисорак, шаҳраки Донишҷӯён, факултети ҳуқуқшиносии ДМТ.
Телефон: (+992) 918-15-05-05
(+992) 988-15-73-73
Теъдод: 1000
Навбатдори шумора:
Шерзода Бурхоналӣ

ҒОЛИБОНИ ОЗМУНИ УМУМИДОНИШГОҲӢ

ОЗМУНИ УМУМИДОНИШГОҲИИ «НАҚШИ КИТОБИ «ЧЕҲРАҲОИ МОНДАГОР»-И ПЕШВОИ МИЛЛАТ МУҲТАРАМ ЭМОМАЛӢ РАҲМОН ДАР ТАҲКИМИ ХУДШИНОСИИ МИЛЛӢ»

Зимни баргузории ҳамоиши илмию фарҳангӣ таҳти унвони «Нақши Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар таҳкими сулҳу ваҳдат ва давлатдории миллӣ», ки бахшида ба Рӯзи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар Донишгоҳи миллии Тоҷикистон доир гардид, озмуни умумидонишгоҳии «Нақши китоби «Чеҳраҳои мондагор»-и Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар таҳкими худшиносии миллӣ» ҷамъбаст шуд. Озмуни мазкур миёни омӯзгорон, кормандон, унвонҷӯён, докторантон ва донишҷӯёну магистрантони Донишгоҳ роҳандозӣ гардида буд, ки дар натиҷа шахсони ғолибон ба ҷойҳои ифтихорӣ ва мукофотпулӣ дар ҳаҷми гуногун сарфароз гардиданд.

ҲИСОБОТ ОИД БА НАТИҶАИ КОРҲОИ ИЛМӢ-ТАҲҚИҚОТИИ ФАКУЛТЕТ ДАР СОЛИ 2024

Тибқи фармоиши ректори ДМТ аз 04.10.2024, № 166-09 "Дар бораи ташкил ва гузаронидани муҳокимаи ҳисоботи солонаи корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ", рӯзи 15.11.2024 ҳисоботи корҳои илмӣ-таҳқиқотии факултети ҳуқуқшиносӣ дар соли 2024 доир карда шуд.

Ёдовар мешавем, ки ҳисоботи мазкур дар ҷаласаи шурои олимони факултет бо иштироки раёсати илм ва инноватсияи Донишгоҳ мавриди баррасиву муҳокима қарор гирифта, қаноатбахш ҳисобида шуд.

Ҳамзамон дар фарҷоми ҷаласа ба устодони собиқадор ва муҳаққиқони ҷавон ҷоизаҳо, медалҳо ва ифтихорномаву сипосномаҳо тақдим карда шуданд.

ҒОЛИБИЯТИ ДОНИШҶӮЁНИ ФАКУЛТЕТИ ҲУҚУҚШИНОСИИ ДМТ ДАР ОЗМУНИ ШАҲРИИ "БЕҲТАРИН ДОНАНДАИ КОНСТИТУТСИЯ"

Дар асоси қарори Раиси шаҳри Душанбе муҳтарам Рустами Эмомалӣ аз 21 октябри соли 2024, №705 бахшида ба 30-солагии солгарди қабули Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва «Соли маърифати ҳуқуқӣ» эълон гардидани соли 2024 дар пойтахти кишвар - шаҳри Душанбе Озмуни «Беҳтарин донандаи Конститутсия» ташкил ва баргузор гардид, ки дар он Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро донишҷӯёни факултети ҳуқуқшиносӣ муаррифӣ намуда, бо нишон додани маҳорати баланд сазовори ҷойҳои намоён гардиданд.

Озмуни шаҳрии "Беҳтарин донандаи Конститутсия" таҳти сарпарастии Раиси Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии ҶумҳурииТоҷикистон, Раиси шаҳри Душанбе муҳтарам Рустами Эмомалӣ бо мақсади баланд бардоштани донишҳои ҳуқуқӣ, шиносоӣ бо санадҳои меъёрии ҳуқуқии байналмилалӣ ва миллӣ, таъмини реҷаи қонуният, низом ва тартиботи ҷамъиятӣ, волоияти қонун ва бартарияти ҳуқуқ, рушду инкишофи давлати ҳуқуқбунёд, демократия ва ҷомеаи маданӣ, густариши тарбияи ҳуқуқӣ ва шуури ҳуқуқии аҳолӣ ва камолоти фарҳанги ҳуқуқии мардуми шарифи Тоҷикистон, ба ифтихори 30-солагии Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон

ва «Соли маърифати ҳуқуқӣ» эълон гардидани соли 2024 ташкил ва баргузор гардид.

20 ноябри соли 2024 дар Муассисаи давлатии «Маркази кӯдакон ва наврасони шаҳри Душанбе» маросими ҷоизасупории ғолибони озмуни шаҳрии «Беҳтарин донандаи Конститутсия» баргузор гардид, ки дар он донишҷӯёни зерини факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон бо диплом, ҷом ва мукофотпулиҳо сарфароз гардонида шуданд:

- Забиров Шаҳриёр - донишҷӯйи соли 4, сазовори ҷойи якум;
- Саидзода Муҳаммад - донишҷӯйи соли 2, сазовори ҷойи дуюм;
- Раҷабзода Хусрав - донишҷӯйи соли 4, сазовори ҷойи 3.

Дар чорабинии сатҳи баланд узви Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, муовини Раиси шаҳри Душанбе Одилзода Дилбар Раҳим, Раиси Комиссияи доимии Маҷлиси вакилони халқи шаҳри Душанбе оид ба таъмини ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, мубориза бар зидди коррупсия, ректори Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳ Рӯдакӣ Раҳмон Дилшод Сафарбек, роҳбарияти раёсати Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шаҳри Душанбе ва намояндагони дигар қишри ҷомеаи шаҳрвандӣ ширкат варзиданд.

Ҳамзамон, як қатор устодону омӯзгорони факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон барои саҳмгузорӣ дар баргузории озмун бо Сипосномаи Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Душанбе сарфароз гардонида шуданд.

Субҳи имрӯз, ғолибони озмуни шаҳрии «Беҳтарин донандаи Конститутсия»-ро ректори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор Насриддинзода Эмомалӣ Сайфиддин ба мулоқот пазируфта, онҳоро бо ин дастоварди назаррас табрик намуданд. Ҳамзамон, роҳбарияти Донишгоҳ ин дастоварди донишҷӯёни факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро тӯҳфаи арзишманд дар остонаи 30-солагии Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон арзёбӣ намуда, ба онҳо дар идомаи таҳсил ва ҷодаи касби пуршарафи ҳуқуқшиносӣ барору комёбиҳо таманно намуданд.

Хотирнишон менамоем, ки донишҷӯёни Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дар як қатор озмуну чорабиниҳо бахшида ба 30-солагии Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон иштирок намуда, натиҷаҳои назаррас нишон доданд.

75 СОЛИ
ФАКУЛТЕТИ ҲУҚУҚШИНОСӢ

Баъд аз ба даст овардани истиқлолият дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқу озодиҳои инсон ҳамчун арзиши олии инсоният дарк карда шуда, дар Конститутсияи Тоҷикистон мустаҳкам карда шуд. Дар партави ин меъёри конститутсионӣ вазифаҳои фанни таълимии ҳуқуқи инсон чунин арзёбӣ мегарданд: баланд бардоштани маданияти ҳуқуқии донишҷӯён; ташкилнамоии ҷаҳонбинии инсондӯстии донишҷӯён; тайёр намудани донишҷӯён баҳри даркнамоӣ ва эҳтироми чӣ ҳуқуқу озодиҳои худ ва чӣ ҳуқуқу озодиҳои дигарон; эътироф, риоя ва ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд.

Исфандиёр Миралӣзода
мудири кафедраи ҳуқуқи инсон ва ҳуқуқшиносии муқоисавӣ

Санаи 6 ноябри соли 1994 мардуми тамаддунофару фарҳангсолор, заҳматкарину шарафманди тоҷик аввалин маротиба аз тариқи раъйпурсии умумихалқӣ барои муайян кардани сарнавишти худ ва комёб шудан ба саодату хушбахтӣ ба тарафдории Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон овоз доданд. Зеро Конститутсияи кишвар дурнамои пешрафти Тоҷикистонро ҳамчун давлати демокративу ҳуқуқбунёд муайян карда, тамоми орзуву армон ва ҳуввияти озодихоҳиву озодиандешии мардуми тоҷикро дар худ ифода намуда, барои пойдории ҳокимияти конститутсионӣ, таҳкими рукнҳои давлатдорӣ, ноил гардидан ба пешравиҳои бузурги сиёсиву иқтисодӣ ва иҷтимоиву фарҳангӣ, ташаккули ҷомеаи шаҳрвандӣ ва муҳайё намудани шароити арзандаи зиндагонии босаодати ҳар фард заминаи мусоидро фароҳам овард.

Қабули Конститутсия аз нигоҳи ҳуқуқӣ ба расмият даровардани истиқлолият ва соҳибихтиёрии давлатӣ, ба созиш овардану ҳамбастагии тамоми қишрҳои ҷомеа, таъмини ваҳдати миллӣ, вусъат додани корҳои бунёдкорию созандагӣ, таҳкими фаъолияти сохторҳои давлатӣ, тақвияти василаҳои боэътимоди ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, пешрафти соҳибкорӣ, татбиқи ҳадафҳои стратегӣ, баланд бардоштани сатҳу сифати зиндагии аҳолии кишвар ва муаррифии шоистаи Тоҷикистони азиз ба аҳли башар ва ҷомеаи байналмилалӣ заминаҳои боэътимодро фароҳам овард.

Тавре ба ҳамагон маълум аст, ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Паёми хеш ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 2024-ро «Соли маърифати ҳуқуқӣ» бахшида ба 30-юмин солгарди қабули Конститутсияи ҶТ эълон намуданд. Ҳадаф аз эълон намудани соли маърифати ҳуқуқӣ ин баланд бардоштани сатҳи донишу маданияти ҳуқуқии шаҳрвандон, тарғиби арзишҳои демократӣ, мустаҳкам намудани институти ҳуқуқи инсон, муносибати эҳтиромона бо он, баланд бардоштани мақоми қонун, тарбияи шаҳрвандон дар рӯҳияи эҳтиром нисбат ба он ва таъмин намудани волоияти қонун, ташаккул додани низоми устувори рафтори ҳуқуқӣ, ташкил намудани механизми самараноки ҳамкории давлат ва ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ дар самти маърифати ҳуқуқӣ мебошад.

Амалӣ намудани меъёрҳои Конститутсия ба мо имкон дод, ки пояҳои устувори ҷомеа ва давлатро созмон диҳем, сулҳу оромӣ, суботи сиёсӣ ва ваҳдати миллиро таҳким бахшем, рушди устувори иқтисодии кишварамонро таъмин намоем, барои ҳар як шаҳрванди мамлакат шароити зиндагии арзанда ва инкишофи озодонаро муҳайё созем.

Маҳз бо ин мақсад, моҳи сентябри соли 2006 кафедраи ҳуқуқи инсон ва ҳуқуқшиносии муқоисавӣ ҳамчун қисми таркибии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон таъсис дода шуд. Он замон кафедраи ҳуқуқи инсон ва ҳуқуқшиносии муқоисавӣ яке аз нахустин кафедраҳои махсусгардонидашуда оид ба ҳуқуқи инсон дар Осиёи Миёна ба ҳисоб мерафт. Асосгузори кафедра олими машҳур, доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор Холиқзода А.Ғ. ба ҳисоб меравад.

Дар давоми 18 соли фаъолият дар кафедраи ҳуқуқи инсон ва ҳуқуқшиносии муқоисавӣ зиёда аз ҳазору сад асарҳои илмӣ, илмию методӣ ва илмӣ-оммавӣ рӯи чоп бароварда шуд, ки онҳо барои такмили паҳлуҳои гуногуни рӯзгори ҳуқуқӣ, ҳуқуқи инсон, ҳуқуқшиносии муқоисавӣ ва дар умум низоми ҳуқуқии Тоҷикистон равона шудаанд. Аз ҷумла, аз ҷониби омӯзгорони кафедра 9 китоби дарсӣ, 45 монография, 1 фарҳанги истилоҳот, 55 воситаи таълимӣ, 14 маҷмуа, 40 барномаи таълимӣ ва дастурҳои методӣ ва 1000 мақолаҳои илмӣ ва фишурда ба табъ расидааст.

Аз соли 2006 оғоз карда, шахсони зерин роҳбарии кафедраро ба зимма доштанд: 1) Холиқзода А.Ғ. – доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор (солҳои 2006-2009); 2) Сафарзода Б.А. – доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор (солҳои 2009-2015); 3) Азиззода У.А. – доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор (солҳои 2015-2017); 4) Саидзода И.И. – номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент (солҳои 2017-2018); 5) Саъдизода Ҷ. – номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент (солҳои 2018-2024); 6) Миралӣзода И.Қ. – доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ (аз моҳи апрели соли 2024 то инҷониб).

Имрӯз дар кафедра 21 нафар корманди штатӣ (аз ҷумла, 5 нафар зан) ва 2 нафар ҳамкор, аз ҷумла 4 доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессорон Холиқзода А.Ғ., Сафарзода Б.А., Раҳмон Д.С. ва Миралӣзода И.Қ., 8 номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсентон – Саидзода И.И., Саъдизода Ҷ., Бобоева Н.И., Шоев Ф.М., Искандаров Ш.Ф., Холиқов Н.А., Ализода С.О., Сафарализода Д.С., 2 муаллими калон – Холиқова О.А., Исматова М.Ҳ. ва 6 ассистент – Азимов С.Ш., Бобозода У.Э., Муминзода М.Н., Аҳадзода А.А., Иброҳимзода Ш.Ҳ., Сайфуддинзода Ф.С. ва 1 лаборант – Азизов С.С. ба фаъолияти илмӣ-омузгорӣ машғуланд.

Инчунин, омӯзгорони кафедра дар ихтисосҳои ҳуқуқшиносӣ ва ғайриҳуқуқшиносии факултетҳои Донишгоҳ ба донишҷӯён барои васеъ намудани ҷаҳонбинӣ ва баланд бардоштани сатҳи маърифати ҳуқуқӣ аз фанҳои “Ҳуқуқ”, “Таърихи ҳуқуқи инсон”, “Ҳуқуқи инсон”, “Механизмҳои ҳимояи ҳуқуқи инсон”, “Ҳуқуқшиносии муқоисавӣ”, “Ҳуқуқи кӯдак”, “Ҳуқуқи занон”, “Ҳуқуқи муҳоҷирони меҳнатӣ” ва “Ҳуқуқи гурезаҳо” дарс гуфта мешавад.

Дар замони соҳибистиқлолӣ дар заминаи кафедраи ҳуқуқи инсон ва ҳуқуқшиносии муқоисавӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ду мактаби мустақили илмӣ – мактаби илмии ҳуқуқи инсон ва мактаби илмии ҳуқуқшиносии муқоисавӣ ба миён омад.

Имрӯз кафедраи ҳуқуқи инсон ва ҳуқуқшиносии муқоисавӣ дар омода намудани кадрҳои баландихтисоси соҳаи ҳуқуқшиносӣ нақши муассир дошта ва яке аз пойгоҳҳои пуриқтидори илмӣ оид ба таҳқиқи масъалаи ҳуқуқи инсон ва ҳуқуқшиносии муқоисавӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Омӯзгорон ва дастпарварони кафедра ба зинаҳои баланди илмӣ расида, дар вазифаҳои пурмасъул кору фаъолият менамоянд.

Аз ҷумла: Холиқзода Абдураҳим Ғафор – Директори Маркази исломшиносӣ дар назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор; Сафарзода Бахтовар Амиралӣ – Сафири Фавқулода ва Мухтори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар Ҷумҳурии Беларус, доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор; Раҳмон Дилшод Сафарбек – Ректори Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳ Рӯдакӣ, доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор; Саидзода Исфандиёр Искандар Мушовири калони бахши ёрдамчии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои ҳуқуқӣ, номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент; Саъдизода Ҷаҳонгир – мудири шуъбаи рушди иҷтимоӣ ва робитаи бо ҷомеаи Дастгоҳи раиси шаҳри Душанбе, номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент.

Аз фурсати муносиб истифода бурда, аз номи кулли устодону кормандони кафедраи ҳуқуқи инсон ва ҳуқуқшиносии муқоисавӣ бахшида ба 75 солагии факултети ҳуқуқшиносии ДМТ, 30-юмин солгарди қабули Конститутсияи ҶТ ва соли маърифати ҳуқуқӣ эълон намудани соли 2024-ро ба кулли омӯзгорону донишҷӯён ва хонандагони азиз табрик намуда, дар ин соли пурфайзу баракат бурдбориҳои назаррасро дар ҷодаи илму таълим таманно дорем. Итминони комил дорем, ки эълон гардидани Соли маърифати ҳуқуқӣ боис мегардад, ки маданияти ҳуқуқии аҳолӣ баланд гардида, кишвари мо бо роҳбарӣ ва раҳнамоии Пешвои миллат ба марҳилаи нави тараққиёти давлати ҳуқуқбунёд шарафёб мегардад.

ЭМОМАЛӢ РАҲМОН – МАРДЕ АЗ ТАБОРИ ОЗОДӢ

“Имрӯз мардуми сарбаланди Тоҷикистон зери парчами истиқлолу озодӣ, яъне парчами нангу номуси миллӣ ва дар атрофи сиёсати созандаву ободгаронаи Ҳукумати мамлакат муттаҳиду сарҷамъ гардида, дар ҷодаи тақвият бахшидани пояҳои давлати соҳибихтиёри худ ва фароҳам овардани зиндагии муносибу шоистаи ҳар як хонадони мамлакат бо қадамҳои устувор пеш мераванд”.

Эмомалӣ Раҳмон

Боиси сарфарозӣ ва шарафмандии мардуми кишвар аст, ки имсол 30-юмин солгарди қабули Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар фазои сулҳу субот, амнияти комил ва ваҳдати миллӣ бошукӯҳона ҷашн гирифта шуд. Мусаллам аст, ки аҳамияти қонуни асосии ҷумҳурӣ дар расмияти истиқлолу озодии Ватан, дастовардҳои замони Истиқлоли давлатӣ, назму суботи ҷомеа, волояти ҳуқуқ ва қонуният, эътироф, риоя ва ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, таъмини адолати иҷтимоӣ, баланд гардидани фарҳанги ҳуқуқӣ ва тарвиҷи маърифати ҳуқуқии аҳолӣ аз ҷойгоҳи вижае бархурдор аст.

Тоҷикон ҳанӯз аз бомдоди таърих соҳибдавлату ватандор буда, дар арсаҳои мухталиф пешгому тамаддунофар буда, нақши шахсиятҳои миллӣ - таърихии мо дар рушду инкишофи маънавиёти башар арзишманд арзёбӣ мегардад. Ба даст овардани Истиқлоли давлатӣ дар авохири асри гузашта барои миллати куҳанбунёди мо муждаи нек ва эҳёи истиқлолу озодӣ буда, моро бо жарфҳои таърихии ниёгон пайваст намуд.

Арзишмандтарин ва бузургтарин сармояҳои миллати тоҷик ин фарзандони бо нангу номусаш ҳастанд, ки тавонистаанд дар тӯли таърих фарҳанг, забон, миллат, ҳуқуқу озодӣ, ва манфиатҳои миллиро ҳимоя ва ҳифз намоянд. Пешвои миллат барҳақ қайд менамояд: “На теғи шамшери Искандари Мақдунӣ, на тозиёнаи хунрези Ибни Қутайба, на қатли оми Чингизхон, на манораҳое, ки дигарон аз сари тоҷикон сохтаанд, азму иродаи истиқлолхоҳӣ, давлату давлатдорӣ, ва рисолати пояндаи фарҳангии аҷдоди моро шикаста натавонистаанд”.

Зимнан бояд ироа намуд, ки бузургтарин дастоварде, ки миллати мо бо роҳабарии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои муаззами миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар 33 соли Истиқлоли давлатӣ ба даст овард, ин аз садади нобудӣ наҷот додани давлатдории миллии тоҷикон ва аз парокандагӣ раҳоӣ ёфтани миллат мебошад. Бе тардид, Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар сарнавишти миллати бостонии тоҷикон гардиши куллиеро ба миён овард, ки дар таърихи давлатдории навини миллӣ бо ҳарфҳои заррин сабт гардидааст.

Ҳеҷ гоҳ аз ҳофизаи миллати тоҷик зудуда нахоҳад шуд, ки бо вуҷуди ҳолати мураккаби сиёсӣ, ҷанги таҳмилии шаҳрвандӣ, парокандагии миллат, авҷи гурӯҳои иртиҷоиву ҷудоихоҳӣ Сарвари давлат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон масъулити дурӯзу имрӯз ва фардои миллату давлатдории тоҷиконро ба душ гирифта, бо заҳматҳои шабонарӯзӣ қаҳрамонона миллатро муттаҳид ва пояҳои давлатдориро оби наҷот бахшид. Хушбахтона Иҷлосияи XVI-и Шӯрои Олии Тоҷикистон дар шаҳри Хуҷанди бостонӣ гузаронида шуд.

Аҳамияти бузурги Иҷлосияи XVI-и Шӯрои Олии Тоҷикистон ба андешаи мо дар он ифода меёбад, ки маҳз ин иҷлосияи таърихӣ шахсияти беназир, ватандӯсту меҳанпараст, оянданигору наҷиб ва марде аз табори озодӣ – Эмомалӣ Раҳмонро ба арсаи сиёсат овард, ки тамоми қувваҳои сулҳпарварро муттаҳид намуда, ҳукумат ва дигар сохторҳои қудратии мамлакат, ки фалаҷ шуда буданд, аз сари нав эҳё шуда, Парчаму Нишони давлатӣ қабул, артиши миллӣ ташкил ва заминаи сулҳи миллӣ гузошта шуд.

Дар чунин вазъияти душвори ҷанги шаҳрвандӣ роҳбар ва пешвое лозим буд, ки миллатро сарҷамъ ва давлатдории тоҷиконро аз нестӣ раҳо кунад ва таъсиси ҷумҳурии парлумонӣ дар он солҳо барои муттаҳид намудани миллат ва мустаҳкам намудани пояҳои давлатдорӣ самаранок набуд, бинобар ин равшанфикрони миллат Конститутсияи ҶТ бо шакли идоракунии президентиро тавсия намуданд, ки билохира 6-уми ноябри соли 1994 ду маъракаи муҳимми сиёсӣ баргузор гардид, ки халқи шарифи Тоҷикистон бо тариқи райъдиҳии умумӣ Конститутсияро қабул ва Президенти маҳбуби хеш Эмомалӣ Раҳмонро интихоб намуданд.

Аҳамият ва нақши бузурги институти Президент ва хадамоти Президенти кишварро дар рушди давлатдории миллӣ, сулҳу ваҳдати миллӣ ба назар гирифта, Ҳукумати ҶТ бо назардошти таҷрибаи байналмилалӣ ва воқеияти ҳаёти ҳуқуқии Тоҷикистон лоиҳаи Қонуни ҶТ оид ба ворид намудани илова ба Қонуни ҶТ «Дар бораи рӯзҳои ид»-ро ба баррасии Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии ҶТ пешниҳод намуд. Дар лоиҳаи пешниҳодшуда масъалаи ба рӯзҳои ид илова намудани таҷлили Рӯзи Президенти ҶТ санаи 16 ноябр пешбинӣ шуд. Ҳамин тариқ лоиҳаи мазкур 14 марти соли 2016 аз ҷониби Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии ҶТ қабул гардида, Маҷлиси Миллии Маҷлиси Олии ҶТ онро 15 апрели соли 2016 ҷонибдорӣ намуд.

Бо дарназардошти Қонуни ҶТ “ Дар бораи рӯзҳои ид” ҳамасола, оғоз аз соли 2016 дар Тоҷикистон рӯзи 16-уми ноябрро ҳамчун рӯзи Президенти ҶТ ҷашн гирифта мешавад. Президенти кишвар муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон шахсияти бузурги таърихии миллати тоҷик буда, бо ҳувияти олии миллӣ, далериву ватандӯстӣ, ғамхор нисбат ба ояндаи миллату далати тоҷикон ва эҳёи давлатдории миллии тоҷикон тавонист ба Ватан сулҳу ваҳдат ва пешрафту шукуфоӣ эҳдо намоянд. Таҷлили Рӯзи Президенти ҶТ барои арҷ гузоштан ба хизматҳои бунёдкоронаву созандаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти ҶТ муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон мусоидат мекунад. Зеро азму иродаи Сарвари давлат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон барои эҳёи арзишҳои миллӣ ва низоми ҳуқуқӣ ва раванди қонунгузории кишвар рӯҳи миллӣ бахшида, ба ҷомеаи шаҳрвандӣ ва давлати иҷтимоӣ заминаи ҳуқуқӣ гузошт.

Даврон КАРИМЗОДА –
н.и.ҳ., дотсенти кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии ДМТ

РӮЗИ ПРЕЗИДЕНТ – РАМЗИ ВАҲДАТ ВА ЯКПОРЧАГИИ МАМЛАКАТ

Ҳамасола 16-уми ноябр дар саросари кишвар Рӯзи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон таҷлил карда мешавад. Ин рӯзи таърихӣ чун таҷассумгари орзую омоли неки мардум, кафили сулҳу оромӣ, меҳру муҳаббат, адолату шафқат, хираду пешрафт ва ваҳдату ҳамдилии ҷомеъа мебошад. Интихоб гардидани 16-уми ноябр ҳамчун «Рӯзи Президент» ҷанбаҳои таърихии худро дорад. Чунки, ибтидо аз ҳамин рӯзи тақдирсоз барои миллати тамаддунофар ва фарҳангсолори тоҷик, марҳилаи нави муҳимми давлатдорӣ, яъне идоракунии шакли президентӣ оғоз ёфта, Президенти тозаинтихобгардидада ба иҷрои вазифа худ шуруъ намудааст.

Тибқи Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 1994 дар асоси овоздиҳии умумихалқӣ Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аввалин Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон интихоб шуд. Дар натиҷаи заҳмату талошҳои ин шахси абармард тамоми рукнҳои давлатдорӣ барқарор шуда, сулҳ ва ваҳдати комили миллӣ пойдор, рушди устувори иқтисодиву иҷтимоӣ таъмин, худшиносиву худогоҳӣ таҳким ёфт ва ҳисси ватандӯстии тамоми қишрҳои ҷомеа афзуд.

Ҷумҳурии Тоҷикистон дар марҳилаи аввали ба даст овардани Истиқлолияти давлатӣ ба мушкилоти зиёд – ноустувории сиёсӣ, бӯҳрони иқтисодӣ ва ҷанги шаҳрвандӣ, ки солҳои 1992-1997 кишварро фаро гирифта буд, рӯ ба рӯ шуд. Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар ин марҳилаи ҳасос давлатро аз фаноёбӣ наҷот дода, мардумро атрофи худ мутаҳид намуд ва ба бунёди низоми навини давлатдории Тоҷикистони соҳибистиқлол, барқарорсозии сохти конститутсионӣ ва ба даст овардани сулҳу ваҳдати миллӣ саҳми беназир гузошт.

Бояд қайд намуд, ки Рӯзи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар баробари мавҷудияти мансаби олии давлатӣ, ҳамчунин арҷгузорӣ ба шахсияти барҷастаи таърихи навини миллати мо мебошад, ки бо меҳнату заҳматҳои шабонарӯзӣ моҳияти сиёсӣ, иҷтимоӣ, ҳуқуқӣ ва фарҳангии ин мансаби давлатиро баён доштанд. Қадру манзалати ин мансаб аз сидқан дӯст доштани Ватану миллат, қаҳрамонӣ ва ҷоннисориҳо ба хотири руш¬ду таҳкими давлат ва миллат мебошад. Рӯзи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон на танҳо як ҷашни расмӣ, балки он рамзи сулҳу субот, ваҳдат ва ягонагӣ мебошад. Ҳамасола таҷлили Рӯзи Президент аз аҳаммияти нақши сарвари давлат дар идоракунии кишвар ва таъмини рушди минбаъдаи он дарак медиҳад.

Имрӯз мансаби Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон барои ҳар шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон рамзи пойдориву бардавомии давлат, кафили рушди босубот ва устувории ҷомеа, сулҳу ваҳдати саросарии миллӣ, тақвият бахшидан ба фаъолияти бузурги созандагиву бунёдкорӣ ва ҳифзи арзишҳои таърихӣ ва фарҳангии миллат мебошад. Маҳз Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо сиёсати оқилона ва хирадмандонаи худ ин мансаби олии давлатиро ба як мактаби бузурги давлатдорӣ мубаддал гардонид.

Мардуми шарафманди тоҷик «Рӯзи Президент»-ро ҳамчун ҷашни фархунда, чун рамзи садоқат ба Президент – садоқат ба Ватан таҷлил менамоянд. Воқеан, хизматҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар бунёди давлатдории миллии тоҷик, барқарор намудани ҳокимияти сиёсӣ, таҳкими Истиқлолияти давлатӣ, пешгирии хатари нобудшавии миллат, хомӯш намудани оташи ҷанги дохилӣ ва барқароркунандаи сохтори фалаҷгаштаи ҳокимият хеле бузург аст.

Таърихи замони Истиқлол собит кард, ки интихоби шакли идоракунии президентӣ интихоби оқилонаи миллат буд. Сулҳу субот ва созандагиву бунёдкориҳое, ки имрӯз дар кишварамон дорем, самараи шакли идоракунии Президентӣ ва сиёсати хирадмандонаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон мебошанд.

Гулчина ИБРОИМЗОДА –
судяи Суди ноҳияи Шоҳмансур

КОНСТИТУТСИЯ – ШОҲСУТУН ВА ҲУҶҶАТИ ТАҚДИРСОЗ

Конститутсия ин пеш аз ҳама санади ҳуқуқие мебошад, ки дорои қувваи олии ҳуқуқӣ мебошад. Конститутсия асосҳои сохтори сиёсӣ, ҳуқуқӣ ва иқтисодии давлат, қонуният ва тартиботи ҳуқуқиро муайян мекунад. Дар як маврид Конститутсия ин ҳуҷҷати сиёсӣ ба ҳисоб меравад, ки он таъсири муносибатҳои сиёсиро ба ҷамъият танзим менамояд.

Пас аз соҳибистиқлол гардидани Ҷумҳурии Тоҷикистон зарурати қабули ҳуҷҷате пеш омад, ки тамоми муносибатҳои ба вуқуъ омадаро ба танзим дарорад. Дар солҳои аввали Истиқлолияти давлатӣ масъалаи қабули Конститутсияи нави Ҷумҳурии Тоқикистон амри ногузир буд. Ҳанӯз ин икдоми нек дар Қарори Шурои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи эълони истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон” пешбинӣ шуда буд. Ин санади тақдирсоз Истиқлолияти давлатии тоҷиконро ба расмият даровarда, асосҳои сиёсиву ҳуқуқӣ ва самтҳои асосии пешрафту инкишофи давлату ҷомеаро бо воситаи меъёрҳои ҳуқуқӣ муайян кард.

Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон 6 ноябри соли 1994 дар раъйпурсии умумихалқӣ қабул карда шуд. Санаҳои 26-уми сентябри соли 1999, 22-юми июни соли 2003 ва 22-юми майи соли 2016 ба он тағйиру иловаҳо ворид карда шуданд. Мардуми шарафманди Тоҷикистон ба марҳилаи сифатан нави таърихи рушди давлатдории худ ворид шуда, давраи мустақили инкишофи иқтисодиву сиёсӣ ва иҷтимоиву фарҳангӣ, густариши равобити дутарафаву бисёртарафа бо давлатҳои хориҷӣ ва ташкилотҳои бонуфузи байналмилалӣ оғоз шуд. Дар ҷомеа зарурати интихоби шакли нави давлатдорӣ, низоми мақомоти ҳокимияти давлатӣ, таъмини ҳуқуқу озодиҳои инсон, танзими муносибатҳои нави ҷамъиятӣ эҳсос мегардид. Ҳамаи ин дигаргуниҳои дар ҳаёти кишвар бавуҷудомада зарурати муайян намудани асосҳои ҳуқуқии тағйироти куллӣ ва пешрафти минбаъдаи ҷомеаи тоҷиконро ба миён овард.

Конститутсия санади воқеан таърихиву муқаддаси ҳар давлату миллат ва танзимкунандаи тамоми муносибатҳои муҳими ҷомеа мебошад. Имрӯз бо итминони комил гуфта метавонем, ки Конститутсияи мо барои ифодаи ҳадаф ва рушду такомули давлату давлатдории навин омили асосӣ гардида, дар дигаргунсозии бунёди тамоми муносибатҳои сиёсиву иқтисодии ҷомеаи Тоҷикистон нақши муассир дорад. Он ҳуқуқу озодиҳои инсонро кафолат дода, асосҳои сохти ҷамъият, шакли идоракунӣ ва ташкилӣ, ҳудуди давлат, асосҳои таъсиси мақомоти марказӣ ва маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, салоҳият ва муносибати онҳоро муайян менамояд.

Моддаи 5 Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд, ки ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд арзиши олӣ мебошанд. Ҳукумати мамлакат барои таъмини ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд аз тамоми роҳу воситаҳо ҳуқуқӣ истифода намуда, амалишавии ҳуқуқу озодиҳои ҳар як шахсро мувофиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ кафолат додааст. Аз ҷумла, қабули Қонуни асосии давлат яке аз тарзҳои амалигардонӣ ва таъмини ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд мебошад. Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби мақомоти намояндагии олии давлат санадҳои меъёрии ҳуқуқии зиёд вобаста ба амалишавӣ ва таъмини ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд қабул гардидаанд. Аз ин рӯ, Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон сарчашмаи қонунэҷодкунии давлат мебошад, ки воқеӣ гаштани ҳуқуқу озодиҳои ҳам ба шахс ва ҳам ба лаёқати ҳуқуқдаркунии ӯ шароит муҳайё месозад. Бинобар ин, Конститутсия барои тамоми санадҳои меъёрию ҳуқуқӣ ҳамчун сарчашмаи ҳуқуқӣ мебошад ва ҳамаи онҳо бояд дар асос ва мувофиқи Конститутсия қабул карда шаванд. Дар ҳолати ба Конститутсия мувофиқат накардани санадҳои меъёрӣ ҳуқуқӣ онҳо эътибори ҳуқуқии худро гум мекунанд.

Рузизода Юсуф
муовини сардори Раёсати муносибатҳои байналмилалии Прокуратураи генералии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Яке аз нишонаҳои давлати ҳуқуқбунёд ин воқеӣ будани ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд ба ҳисоб рафта, амалӣ гардидани онҳоро Тоҷикистони соҳибистиқлол дар Қонуни асосии давлат кафолат доддааст. Ин кафолатҳо дар асоси ташкили ҳокимияти давлатӣ принсипи таксимшавӣ ба ҳокимияти қонунгузор иҷроия ва судӣ амалӣ гардонида мешавад.

Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар тӯли 30 соли арзи вуҷудаш барои қавию ғанӣ гардонидани пояҳои давлату давлатдорӣ, қонуният, волоияти қонун ва таъмини ҳуқуқу озодиҳои шаҳрвандон хизмат карда, симои сиёсӣ ва обрӯю эътибори Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар ҷаҳони муосир муаррифӣ менамояд.

Санаи 28-уми декабри соли 2023 Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Паём ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон қайд намуданд, ки: «Амалӣ намудани меъёрҳои Конститутсия ба мо имкон дод, ки пояҳои устувори ҷомеа ва давлатро созмон диҳем, сулҳу оромӣ, суботи сиёсӣ ва ваҳдати миллиро таҳким бахшем, рушди устувори иқтисодии кишварамонро таъмин намоем, барои ҳар як шаҳрванди мамлакат шароити зиндагии арзанда ва инкишофи озодонаро муҳайё созем.

Бинобар ин, пешниҳод менамоям, ки соли 2024 ба ифтихори ин санаи бисёр муҳимми таърихӣ «Соли маърифати ҳуқуқӣ» эълон карда шавад».

Санаи 6-уми ноябри соли равон халқи тамаддунофари кишварамон 30-солагии қабули муҳимтарин ва волотарин санади ҳуқуқии давлатро бо мақсади бунёди давлати соҳибистиқлол, демократӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ ва иҷтимоӣ қабул шуда буд, ҷашн хоҳанд гирифт. Қабули Конститутсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон яке аз саҳифаҳои дурахшони таърихи даврони Истиқлолият ба шумор рафта, рӯйдоди дар ҳақиқат бузург ва тақдирсоз мебошад. Маҳз, ба ифтихори бузургдошти ин санаи бисёр муҳимми таърихӣ Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон пешниҳод намуданд, ки соли 2024 – Соли маърифати ҳуқуқӣ эълон карда шавад.

ФЛАГ КАК СИМВОЛ ЕДИНСТВА

Национальный флаг Таджикистана — это не просто ткань, это символ национального духа и единства народа. Он объединяет граждан страны, живущих как в самом Таджикистане, так и за его пределами, напоминая им о Родине и её традициях. Каждый год, 24 ноября, в стране отмечается День Государственного флага, чтобы напомнить о важности национального символа и уважении к нему.

Важность флага для таджикского народа невозможно переоценить. Он является символом независимости, который был добыт нелёгким трудом, и напоминает о будущем, которое строится на основах мира и процветания.

Государственный флаг Республики Таджикистан — один из государственных символов и знак суверенитета Республики Таджикистан. Этот национальный символ имеет высокое значение, выражает гордость и духовное наследие таджикского народа, отражая древнюю историю государственности таджиков. Ежегодно 24 ноября отмечается День Государственного флага Таджикистана, признанный символом единства и независимости страны.

Фарангис Рустамова
студентка 2 курса

После обретения независимости в 1991 году возникла необходимость принятия национального флага. Современный флаг Республики Таджикистан был принят 24 ноября 1992 года и стал символом новой государственности. Флаг состоит из трёх горизонтальных полос — красной, белой и зелёной. В центре белой полосы изображены корона и семь звёзд, каждый из которых имеет глубокое значение:

1. Красный цвет — символизирует борьбу и героизм таджикских предков, сражавшихся за защиту Родины и независимость. Этот цвет также является символом силы, мужества и храбрости.
2. Белый цвет — обозначает чистоту, мир и спокойствие, а также символизирует покрытые снегом горы Таджикистана и сельское хозяйство страны, в частности хлопководство.
3. Зелёный цвет — символизирует красивую природу и сельское хозяйство Таджикистана, особенно садоводство и растениеводство.

В центре флага размещены корона и семь звёзд, имеющие особое значение:

Корона — символ государственности и независимости Таджикистана. Корона является знаком единства нации и национального единства.

Семь звёзд — символизируют семь великих побед и семь регионов страны. Также число семь в таджикской культуре является символом совершенства, благополучия и веры в светлое будущее нации.

Государственный флаг Таджикистана является не только официальным государственным символом, но и важным элементом национальной культуры и чувства гордости таджикского народа. Он используется в школах, государственных учреждениях и учебных заведениях, служа средством воспитания патриотизма и уважения к национальным ценностям.

Государственный флаг Таджикистана — важный элемент государственности и национальной идентичности, символ единства, независимости и культурной связи нации. Его цвета и символы короны и звёзд отражают древнюю историю таджиков и являются священным и гордым символом для каждого гражданина Таджикистана.

ТАБДИЛ ДОДАНИ МАМЛАКАТ БА КИШВАРИ ТРАНЗИТӢ ДАВОМИ МАНТИҚИИ ҲАДАФИ СТРАТЕГӢ – РАҲОИ АЗ БУНБАСТИ КОММУНИКАТСИОНӢ

Муҳаммад Курбонзода
докторант (PhD)-и кафедраи ҳуқуқи байналмилалӣ

Баъди фурупошии Иттиҳоди Ҷамоҳири Шӯравии Сотсиалистӣ дар охири қарни гузашта, Ҷумҳурии Тоҷикистон 9 сентябри соли 1991 комилияти пурраи сиёсии худро ба даст овард.

Аммо дере нагузашта кишвар ба ҷанги таҳмилии шаҳрвандӣ гирифтор шуд, ки хавфи аз харитаи сиёсии ҷаҳон нест шудани Ҷумҳурии Тоҷикистон ба вуҷуд омад, чунки душманон ба дар камин нишастагон аллакай нақшаи ба се порча тақсим намудани кишвари моро дар сар мепарвариданд.

Пас аз Соҳибистиқлол гардидани кишварамон роҳҳо бо давлатҳои ҳамсоя бинобар пайдо шудани сарҳадҳо маҳдуд гашта, ба давлатҳои ғайридӯравӣ роҳҳо вуҷуд надоштанд. Ва ҳатто роҳҳои дохилӣ байни минтақаҳо мавҷуд набуд, ки дар ин ҳолат ҷумҳурӣ ба бунбасти коммуникатсионӣ дучор гардид.

Ҳамчунин, бояд гуфт, ки бинобар ҷавобгӯй набудани роҳҳои ҷумҳурӣ ба стандартҳои ҷаҳонӣ, фаслҳои тирамоху зимистон бар асари офатҳои табиӣ (бориши зиёди барф, фаромадани ярчу тарма ва омадани сел) барои ҳаракат аз як минтақа ба минтақаи дигар ва ё омадан ба пойтахти мамлакат аз минтақаҳои дурдасти ҷумҳурӣ мушкил ва ҳатто номумкин гашта буд.

Бояд гуфт, ки пас аз барқарории сулху субот дар кишвар дар назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон масъалаи таъмини рушди устувори иқтисодии кишвар ба миён омад ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳадафҳои стратегии худро интихоб намуд, ки яке аз он ин раҳои аз бунбасти коммуникатсионӣ ва табдили мамлакат ба кишвари транзитӣ мебошад.

Маврид ба зикр аст, ки ҳар як давлат дар замони муосир ҷиҳати рушди мунтазами худ ва таъмини сатҳи шоистаи зиндагии шаҳрвандонаш ҳадафҳои стратегии худро дорад. Чунончӣ, дар даврони Шӯравӣ ҷиҳати рушди соҳаҳои хоҷагии халқ нақшаҳои панҷсола амалӣ карда мешуданд. Ҳадафи стратегӣ чунин ҳадафе мебошад, ки ҷиҳати рушди ҳамаҷонибаи давлати мушаххас нақши асосиро гузошта, он на дар муддати 5 ва 10 сол, балки амалӣ гардидани он муддати тӯлониро талаб менамояд.

Яке аз шаклҳоиояндабинӣ ва омодасозии нақшаҳои фаъолият барои рушди минбаъда ин тахия ва амалӣ сохтани стратегияҳо мебошад. Асосан "стратегия" калимаи қадимаи юнонӣ буда, маънои санъати лашкаркаширо дорад.

Дар илми муосир зери мафҳуми стратегия нақшаи умумиро мефаҳманд, ки амалӣ шудани он мӯҳлати тӯлониро фаро мегирад. Ҳамчунин, стратегия аз нуктаи назари илмӣ роҳи бадастоварии ҳадафи мураккаби дарпешистодаро ифода менамояд.

Стратегия ҳамчун мафҳум ва маҷмуи амалҳо чунин хусусиятҳои хоси худро дорад:

1. Стратегия маънои фавран амал намуданро надошта, самтҳои дар оянда фаъолият намуданро муайян месозад.
2. Стратегия имкон медиҳад, ки ба равандҳои муайян таваҷҷуҳ карда шавад ва ба амалҳои дуюмдараҷа эътибор дода нашавад.
3. Мавҷудияти стратегия барои бомадан ба роҳи зарурии рушд мусоидат менамояд.

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон раҳои аз бунбасти коммуникатсиониро барои ноил гардидан ба рафтуомади бемониаи шаҳрвандон ва интиқоли молу маҳсулот дар тамоми фаслҳои сол ба тамоми минтақаҳои кишвар, ҳадафи стратегии худ қарор дод.

Вожаи бунбаст ифодагари – сарбаста, кори душворе, ки роҳи ҳалли мушкил дорад, мебошад. Зери мафҳуми бунбасти коммуникатсионӣ бошад– сарбаста будани алоқа, робита, ки ҳаракати одамон ва воситаҳои нақлиётро душвор гардонида, дастрасии як мавзеъро ба дигараш номумкин мегардонад, фаҳмида мешавад.

Раҳои аз бунбасти коммуникатсионӣ омили муҳими пешрафти кишвар ба ҳисоб меравад. Ин ҳадаф сохтмону таҷдиди роҳҳои автомобилгард, роҳи оҳан, пулҳо, нақбҳо, фурудгоҳҳо ва дигар инфрасохтори нақлиётиро мутобиқ ба стандартҳои байналмилалӣ дар бар мегирад, тадриҷан ҷумҳуриро аз бунбасти коммуникатсионӣ раҳо месозад.

Роҳҳо пайвандгари халқҳо, миллатҳо ва давлатҳо мебошанд. Халқи тоҷик аз замони қадим аз асри 2 пеш аз мелод ба роҳсозӣ ва роҳдорӣ маъруф буд. Роҳи бузурги абрешим ки аз қаламрави имрузаи давлати мо низ мегузашт се китъаи олам Осиё, Аврупо ва Африқоро бо ҳам мепайваст.

Тули солҳои Истиқлолият дар кишвар роҳҳои зиёд, нақбҳо ва пулҳо сохта шуданд, ки рафту омади аҳолӣ ва гардиши молу маҳсулотро миёни минтақаҳои кишвар зиёд ва вобастагии кишвари моро барои ба минтақаи дигари кишвар ворид шудан, ки қаблан тавассути кишварҳои ҳамсоя сурат мегирифт аз байн бурд.

Маҷмааи нақлиётии ҶТ нақлиёти автомобилӣ, роҳи оҳан ва нақлиёти ҳавоиро муттаҳид месозад.

Ҳануз дар солҳои 90-уми асри гузашта силоҳбадастон аз бесарусомониҳои ба амаломада, истифода намуда, нақлиётҳои мусофирбари муассисаҳои нақлиётии Вазорати нақлиётро ба ноҳияҳои тобеи марказ, Вахш ва ҳатто ба ВМКБ ба яғмо burданд. Пас аз Раиси Шурои олии Ҷумҳурии Тоҷикистон интихоб гардидани Пешвои миллат, дарҳол масъалаи баргардонидани нақлиётҳои ба яғмо бурдашударо ба миён гузоштанд. Комиссия таъсис дода шуда 80% нақлиётҳои рабудашуда тули солҳои 1993-1996 баргардонида шуданд. Баъдан тавассути ҳамин нақлиётҳои баргардонидашуда 900 ҳазор нафар гурезагони иҷборӣ ба ҷойи доимии истиқоматии худ баргардонида шуданд.

Бинобар сабабе, ки 93%-и ҳудуди кишвари моро кӯҳҳо ташкил медиҳанд нақлиёти автомобилӣ нисбат ба дигар намуди нақлиёт дорои аҳамияти стратегӣ мебошад, хусусан дар самти интиқоли мунтазами дохилӣ фарогирии ҳамаи минтақаҳои ҷумҳурӣ, ки марказ ва минтақаҳои ҷумҳуриро бо ҳам мепайвандад аҳамияти хос дода мешавад.

Бо вуҷуди душвориҳои сиёсӣ ва иқтисодӣ баъди соли 1992 дар кишвар сохтмони азими роҳи оҳани Қурғонтеппа-Кӯлоб, роҳи мошингарди Кӯлоб-Қалъаи Хумб-Хоруғ-Кулма, фурудгоҳи шаҳри Кӯлоб, азнавсозии фурудгоҳои Душанбе ва Хуҷанд, барқароркунии роҳи оҳани Вахш-Ёвон шуруъ гардида, дар кутоҳтарин фурсат ба анҷом расонида шуданд.

Инчунин, яккатор лоиҳаҳои бузурги дигар, ки дар ин самт амалӣ гардидаанд ва барои расидан ба ин ҳадафи стратегии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон нақши муҳим гузоштаанд зикр намудан ба маврид аст. Аз ҷумла, роҳи автомобилгарди Душанбе-Данғара, Душанбе-Турсунзода то сарҳади Узбекистон, Айнӣ-Панҷакент то сарҳади Узбекистон, Рашт-Навобод, Восеъ-Ховалиг, сохтмони пул дар Тоҷикобод, пул дар Ванҷ, пулҳои байналмилалӣ миёни ҶТ ва Афғонистон (Хоруғ, Ишкошим, Дарвоз, Ванҷ, Шамсиддини Шоҳин, Панҷ), нақбҳои Истиқлол, Озодӣ, Дӯстӣ, Шаҳристон ва Хатлон.

Бояд гуфт, ки дар қаламрави ҷумҳурӣ интиқоли 94% молу маҳсулот ва 97% мусофирон ба воситаи нақлиёти автомобилӣ аммалӣ карда мешавад.

Бо ибтикори роҳбари давлат дар бобари ҳалли мушкилоти дохилӣ оид ба баромадан аз бунбасти коммуникатсионӣ ва ба кишвари транзитӣ табдил ёфтан, роҳу пулҳо байни ҶТ ва ҶИ Афғонистон ва Ҷумҳурии Халқии Чин бунёд гардиданд, ки акнун бемушкилӣ тавассути ин кишварҳо ба дигар давлатҳо рафтуокардани моро имкон фароҳам овард.

Дар робита бо ин сохтмони роҳи оҳани Хитой-Қирғизистон-Тоҷикистон-Афғонистон-Эрон идома дорад, ки сохта шудани роҳи оҳани мазкур ба кишвари мо барои баромадан ба бандарҳои обӣ имконият медиҳад.

Агар солҳои қабл ба вилояти Суғд дар 10-12 соат ва Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон дар муддати 15 соат сафар менамудем, айни ҳол бошад ба вилояти Суғд дар 4 соат ва ба ВМКБ дар 8 соат расидан мумкин аст.

Ҳамин тавр, дар зарфи 33 соли соҳибистиқлолӣ дар кишвар зиёда аз 2000 км роҳ, 200 пул, 5 нақб бо дарозии 31 километр, 21 долони зиддитармавӣ сохта ва истифода дода шуданд, ки барои раҳоии кишварамон аз бунбасти коммуникатсионӣ нақши муҳим гузоштанд ва барои интиқоли мусофирон ва гардиши мунтазами молу маҳсулот дар тамоми фаслҳои сол ба тамоми гушаҳои мамлакат имкон фароҳам овард. Ва татбиқи яккатор лоиҳаҳои сармоягузории дигар идома дорад, ки дар сурати татбиқи пурраи онҳо Ҷумҳурии Тоҷикистон ба кишвари транзитӣ табдил меёбад, ки ин барои рушди иқтисодиёти миллӣ ва беҳтар гардидани сатҳи иҷтимоии аҳолӣ омили муҳим махсуб меёбад.

ТАШАББУСҲОИ ҶАҲОНИИ

Баходур Абдуллозода
ассистенти кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсия

(Дар ҳошияи сафари Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба ИМА ва иштирок дар иҷлосияи 79- уми Ассамблеяи Генералии Созмони Милали Муттаҳид)

24 сентябри соли 2024 Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар шаҳри Ню-Йорк бо Дабири кулли Созмони Милали Муттаҳид Антониу Гутерриш мулоқот намуданд. Зимни мулоқот аз ҷумла ба масоили тағйирёбии иқлим , норасоии оби ошомиданӣ, обшавии пиряххо, татбиқи Рӯзномаи -2030 ва натиҷаҳои Саммити оянда таваҷҷуҳи зиёд зоҳир гардид.

Дар ҳақиқат масъалаи истифодаи оқилонаи захираҳои об ва ҳифзи он дар назди ҷомеаи ҷаҳонӣ дар мадди аввал гузошта шудааст. Новобаста ба он ки об тақрибан 70% рӯйи сайёраро ташкил медиҳад танҳо 2,5 % аз ин андоза оби нушокӣ ба ҳисоб меравад. Дар баробари ин барои инсон танҳо 0.3 % захираҳои ҷаҳонии оби нушокӣ дастрас мебошад, андозаи зиёди об дар шакли пиряхҳо ё дар қаъри замин мавҷуд мебошад. Инсоният аллакай дар айни замон маҷбур аст, ки дар шароити камобии афзоёнда зиндагӣ намояд.

Ҷумҳурии Тоҷикистон дар сатҳи байналмилалӣ пайваста кушиш менамояд, ки диққати ҷомеаи ҷаҳониро ба масъалҳои мавҷудбудаи бад шудани ҳолати муҳити зист, аз ҷумла ҳифз намудани захираҳои табиии об ҷалб намояд.

Дар сатҳи ҷаҳонӣ ва минтақавӣ дар ҳалли масъалаи мушкилоти об Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон пайваста ташаббусҳои муфид ва судманд менамоянд, ки ин ташаббусҳо, аз ҷумла дар сатҳи СММ пуштибонии худро пайдо намудааст. Масалан, эълон гардидани соли 2003 "Соли байналмилалии оби тоза", солҳои 2005 -2015 ҳамчун Даҳсолаи байналмилалии амал "Об барои ҳаёт", солҳои 2018 -2028 Даҳсолаи байналмила-

РАВНАҚИ ИЛМУ МАОРИФ АЗ ФАЙЗИ ИБТИКОРОТИ ТАҲАВВУЛБАХШИ ПЕШВОИ МУАЗЗАМИ МИЛЛАТ

Боиси шарофати афзун, нишонаи бахти баланди миллати фарҳангиву деринбунёди мост, ки дар як марҳилаи бисёр муҳимми таърихи мавҷудият, фурсати тиллоии ибрози вуҷуд ҳамчун халқи озодаву боасолат, меросбари тамаддуни оламгиру фарҳанги соҳибдавлатӣ, дар туғёни ҳаводису шиддатёбии равандҳои мураккаби сиёсии солҳои наваду шахсияте деринтизор, чеҳрае мондагор, қаҳрамоне нотакрор, фарзанди шоистаи замон, бо виқори Оли Сомон, умедбахши мардумон, малҳами ҷони мазлумон, наҷотбахши Тоҷикистон – Пешвои муаззами миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар арсаи сиёсат ва давлатдории миллии мо зуҳур кард, ки вуҷуди нуронаш чун хуршеди оламоро нурафкану гармибахш буда, қавлу қасамаш аз сулху оштӣ ва барқарорсозии ҳокимияти конститутсионӣ ҳама атрофу акнофи сарзамини даргирро мунаввар кардаву тирагиҳои қалбҳои мухолифонро зудуд, ба ин диёри фарҳангиён ва фарзонахезу олимпарвар ваҳдату ҳамдилӣ, суботу осоиш, рушду шукуфоӣ, равнақи бесобиқа, ҷилои нотакрору шуҳрати қадимаро ба армуғон овард.

Воқеан, хидматҳои бедареғу фидокоронаи таърихӣ, ибтикороти таҳаввулбахши Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои муаззами миллат, Президенти кишвар муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, пеш аз ҳама, бахри ҳифзи истиқлолу озодӣ ва давлатдории мустақили миллӣ, таъмини ваҳдату якдилӣ ва сулҳу субот, поярезии хирадмандона ва оянданигаронаи асосҳои сохтори конститутсионии мамлакат ва ҳамин тавр, фароҳам овардани заминаҳои ҳуқуқии сиёсати дохиливу хориҷии мамлакат, рушди ҳама соҳаҳои давлат, хосса дар самти эҳёи арзишҳои миллии фарҳангӣ, муаррифии шахсиятҳои таърихӣ, афзунсозии пайвастаи ҳисси хештаншиносӣ ва ҳувияти миллии шаҳрвандон, равнақи илму маориф, тақвияти маърифати ҳуқуқии аҳолӣ, муаррифии шоистаи Тоҷикистон дар арсаи ҷаҳонӣ зиннати таърихномаи ифтихорбарангези мо буда, зимнан, посдорӣ ва баҳрамандӣ аз мактаби давлатдории Пешвои муаззами миллат шарти асосии кафолати пойдории давлат ва бақои миллат маҳсуб меёбад.

Қобили зикр хос аст, ки дар сиёсати густардаву дурандешонаи Пешвои муаззами миллат таваҷҷуҳу ғамхорӣ ба соҳаҳои илму маориф ҳамчун соҳаи калидиву меҳварӣ ва шарти имконпазирии таъмини рушди босуботи дигар соҳаҳои давлатдории мустақил ва муқтадири миллӣ мавқеву ҷойгаҳи вижа дошта, низоми таълиму тарбия ва мактабу маорифе мавриди таваҷҷуҳу тамҷид аст, ки дар заминаи сарватҳои бебаҳои маънавию ахлоқӣ, таърихиву фарҳангӣ, анъанаҳои деринаи тарбиявии халқамон ва бо назардошти тақозои замони муосир, ниёзҳои давлати соҳибистиқлоли демократӣ, ҳуқуқбунёду дунявӣ ва арзишҳои умумибашарӣ пиёда мешавад.

Ҳукумати кишвар таҳти роҳнамоии саодатбахши Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳанӯз аз оғози даврони соҳибистиқлолӣ ба ҳалли масъалаҳои рушди соҳаи маориф ва илм, фароҳам овардани шароити муосир барои таълиму тарбияи насли ояндасози Ватан ва омода намудани кадрҳо барои иқтисоди миллӣ таваҷҷуҳи рӯзафзун дошта, то ба имрӯз бисёр иқдомоти созандаву таҳаввулбахш ва ба оянда нигаронидашударо татбиқ намудааст.

Чунончи Пешвои миллат дар Паёми навбатӣ ба Маҷлиси Олӣ таъкид намуданд, Тоҷикистон тибқи таҳлилҳои ЮНЕСКО ва Бонки Ҷаҳонӣ, ба гурӯҳи кишварҳое дохил аст, ки ҳаҷми маблағгузории онҳо ба соҳаи маориф аз ҳисоби буҷети давлат зиёд буда, дар ин раддабандӣ мамлакати мо аз 183 кишвари мавриди омӯзиш ҷойи 21-умро ишғол менамояд.

Бо ташаббусҳои бевоситаи Пешвои муаззами миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, бо имтиёзҳои фаровону маблағҳои калони ҳавасмандсозӣ, роҳандозӣ шудани озмунҳои ҷумҳуриявии "Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст", "Тоҷикистон – Ватани азизи ман!", "Илм – фурӯғи маърифат", "Тоҷикон" - оинаи таърихи миллат" таконбахши рушди маънавии ҷомеа, дарёфти истеъдодҳои наву умедбахш, тақвияти захираи зеҳнии Ватани азизу маҳбубамон гардидаанд.

Дар баробари тадбирҳои пайвастаи ҳавасмандсозӣ, таъмини шароити маишӣ, афзунсозии қариб ҳамасолаи музди маоши кормандони соҳа, имтиёзҳои иҷтимоӣ, дар суханронӣ бахшида ба Рӯзи Дониш пешниҳод намуданд, ки ниҳодҳои масъул лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мақоми омӯзгор»-ро таҳия намуда, ба Ҳукумати мамлакат пешниҳод намоянд. Воқеан, ин иқдом ташаббусе таърихӣ, иқдоме таҳаввулбахш, тадбире сутудаӣ, илҳомбахши аҳли соҳа буда, аз ташаккули комили низоми қонунгузории миллии Тоҷикистони соҳибистиқлол дарак медиҳад.

Таъкидҳои ҳамешагӣ, ҳидоятҳои ояндаафрӯз, панду насиҳат, омӯзаҳои хирадмояи Пешвои миллат, бешак, илҳомбахши наслҳо, гиреҳкушои муаммоҳо, равшангари масири илму донишандӯзӣ мебошанд. Ҷунончи таъкид менамоянд, ҳалли масъалаҳои илму маориф на танҳо ба маблағгузории соҳа, балки ба сатҳи масъулиятшиносӣ, савияи донишу касбияти баланд, нангу номус, ҳисси миллӣ, иродаву виҷдон ва эҳсоси ватандӯстии роҳбарону кормандони соҳаи илму маориф, олимону омӯзгорон, аҳли зиё, падару модарон ва фаъолони ҷомеа иртиботи мустақим дорад.

Муборак Сафиева
муаллимаи калони кафедраи ҳуқуқи судӣ ва назорати прокурорӣ

Воқеан, ҳақ бар ҷониби Пешвои ҳақбину ҳақшинос, хирадманду ғамхори наслҳои миллат аст, ки дар сурати заҳмати дилсӯзонаву содиқонаи омӯзгорон наслҳое ба воя мерасанд, ки давлату миллат ба шарофати кору фаъолияти онҳо боз ҳам ободу зебо ва сатҳу сифати зиндагии аҳолӣ бамаротиб беҳтар мегардад.

Дастуру супоришҳое, ки Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба мақсади рушди соҳаи илм ва маориф дар панҷ соли минбаъда (солҳои 2024-2029) дар назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати маориф ва илм, дигар вазорату идораҳои дахлдор гузоштаанд, дорои аҳамияти стратегӣ буда, воридшавии Тоҷикистонро ба сафи кишварҳои мутараққии ҷаҳон кафолат медиҳанд.

Ҳамин тавр, соҳаи илму маориф ҳамеша дар маркази таваҷҷуҳи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор дошта, барои танзими муттасилонаи раванди таҳсил дар муассисаҳои таълимӣ, боз ҳам баланд бардоштани сатҳи сифати таҳсилот, омода кардани кадрҳои баландихтисос, омӯхтани забони давлатӣ, таъриху фарҳанги бостонии халқи тоҷик, боло бурдани завқу рағбати хонандагон ба омӯзиши фанҳои риёзӣ, дақиқ, табиӣ, технологияҳои иттилоотӣ ва аз худ кардани забонҳои хориҷӣ таваҷҷуҳи аввалиндараҷа зоҳир карда мешавад.

Ғамхориҳои пайвастаи Ҳукумати мамлакат аз ин ҳикмати давлатсозии миллӣ бармеояд, ки ояндаи миллат ва фардои давлат ба наслҳои ватандӯсту ватанпараст, бонангу номус, дорои ҳисси баланди миллӣ, соҳибмаърифату донишманд, забондон, дорои ҷаҳонбинии васеъ, меъморону муҳандисон, ихтироъкорону навоварон, дигар ихтисосҳои замонавӣ ва касбу ҳунарҳои муосир вобастагии мустақим дорад.

Бо ибрози ифтихор аз фурсати бебаҳои ватандорӣ, шарафи афзуни омӯзгорӣ, мо кормандони соҳаи илму маориф, олимону омӯзгорон, аҳли зиё, падару модарон, фаъолони ҷомеаро зарур аст, ки барои пойдории натиҷабахши сарвати дороии як миллати соҳибтамаддун – истиқлолу озодӣ, ҳифзи арзишҳои миллӣ ва пешрафту тараққиёти кишвари азизамон аҳлонаву софдилона, бо дилу нияти нек, бо боварию умед ба рушду равнақи рӯзафзуни сарзамини гуҳарбору фарзонапарвар шавқмандона меҳнат намоем, бо дарки масъулияти бештар, беҳтар аз пештар фаъолият намоем, донишу таҷрибаамонро мунтазам такмил додаву наслҳои ояндасози миллатро шоистаи боварию эътимоди Пешвои муаззаму ҷавонпарвари миллат ва ҷавобгӯ ба талаботи замони муосир ба камол расонем.

ПЕШВОИ МИЛЛАТ ДАР СОҲАИ ОБ

лии амал "Об барои рушди устувор" бо пешниҳод ва ташабуссҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон сурат гирифтааст.

Дар идомаи ташаббусҳои муфиди худ 24 сентябр Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар шаҳри Ню-Йорк дар Мубоҳисаҳои 79-уми умумии Маҷмааи умумии Созмони Милали Муттаҳид иштирок ва суханронӣ намуданд. Яке аз мавзӯъҳои асосии суханронии Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба масоили вобаста ба тағйирёбии иқлим, ки боиси обшавии босуръати пиряхҳо ва коҳиши ҳаҷми оби дарёҳо дар минтақаи кӯҳистонии ҷаҳон, аз ҷумла дар Осиёи Марказӣ гардидааст, вобаста буд. Дар ин замин Сарвари давлати мо аз "Соли ҳифзи пиряхҳо" эълон шудани соли 2025 ва "Рӯзи ҷаҳонии пиряхҳо" эътироф шудани 21 марти ҳар сол ва ҳамчунин аз таъсис ёфтани "Фонди мақсаднок оид ба ҳифзи пиряхҳо" дар назди СММ истиқбол намуда, бо истифода аз фурсат, аз кишварҳо ва созмонҳои шарик даъват карданд, то дар кори Конференсияи аввалини сатҳи баланд оид ба масоили пиряхҳо дар шаҳри Душанбе соли оянда ширкат варзанд ва саҳм бигиранд.

Вобаста ба мавқеи географии худ қариб ҳама давлатҳои Осиёи Марказӣ асосан аз захираҳои пурарзиши обии Тоҷикистон вобастагӣ доранд. Бинобар ин ҷараёнҳои манфии бо тағйиёбии иқлим алоқаманд ва масъалаҳои оқилона истифода истифода бурдани захираҳои об дар минтақа бо истифодаи об дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳамбастагӣ қарор доранд.

Мутобиқан ба ҳифз ва мақсаднок истифода бурдани об дар Тоҷикистон солҳои охир тағйиротҳои ҷиддӣ ба қонунгузории дар соҳаи об ворид гардид. Аз ҷумла, 19 июли соли 2019 Қонун "Дар бораи таъмини оби нӯшокӣ ва рафъи обҳои партов", соли 2020 Кодекси оби Ҷумҳурии Тоҷикистон дар таҳрири нав бо назардошти талаботҳои дар соҳаи об мавҷудбуда таҳия ва қабул гардиданд, ки ин ба сиёсати пешгирифтаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон мувофиқ мебошад.

Ҳамин тариқ, ташаббусҳои ҷаҳонии Тоҷикистон дар соҳаи об ҳамеша мавриди дастгирии ҷомеаи байналмилалӣ қарор гирифтаанд, ки ин амр дар болоравӣ ва вусъати обрӯву эътибори Тоҷикистон дар сатҳи ҷаҳонӣ нақши муҳим бозидааст. Ҷумҳурии Тоҷикистон, бо дарназардошти афзун гардидани таваҷҷуҳи ҷомеаи ҷаҳон ба масъалаҳои об ва муҳимияти захираҳои обӣ, барои ноил гардидан ба рушди устувор масъалаҳоро вобаста ба об дар рӯзномаи ҷаҳонӣ тавсеа мебахшад.

Хокимбек ТИЛЛОЕВ
котиби судии суди н.Фирдавсӣ

ПАРЧАМ – ИФТИХОРИ МО

Бояд гуфт, ки дар қатори бузургтарин муқаддасоти миллӣ парчами миллӣ ҷойгоҳи хосса дорад. Ба ҳамаи мо маълум аст, ки дар тӯли таърихи башар ҳанӯз аз замонҳои қадим ҳар гурӯҳу қавме, ки даъвои миллатро доштанд, парчам ё нишонаи махсуси ифодагари рамзу маъниҳои худро доштанд. Аз ин рӯ, таърихи парчам хеле куҳан аст.

Нахустин ишорае ки дар таърихи миллати тоҷик ба парчам вуҷуд дорад ба таърихи асотирии мо дар “Шоҳнома”-и Фирдавсӣ баробар аст. Аз“Шоҳнома” бармеояд, ки Кова, ки 18 писари худро қурбони ҳокими ситамгар, яъне Заҳҳок карда буд, барои наҷот додани мардум аз Заҳҳоки мордӯш пешдомани чармияшро бар чӯбе устувор намуд ва мардумро ба пайкору ситез бо Заҳҳок фаро хонд:

Тамоми мардум, ки аз ситаму бедод ҷон бар лаб омада буданд, дар атрофи ин парчам гирд омаданд ва зулму ҷафои Заҳҳокро решакан карданд. Азбаски ин пешдомани чармӣ мояи раҳоии миллат аз зулм гардид, он ба унвони парчам интихоб карда шуд ва беш аз ҳазор сол ба унвони парчами расмии мардуми мо хизмат кард. Дар ҷанги арабу аҷам ин парчам ба дасти арабҳо афтод ва оташ зада шуд.

Нуктаи дигаре, ки дар бораи парчам метавон онро баён кард, ин аст, ки дар аксари халқҳо ва миллатҳои гузашта бештар аксҳои ҳайвонот ё ягон бахше аз табиатро таҷассум мекарданд. Ҳамин тавр, аксҳои шер, гург, паланг, уқоб, гандум маъмултарин аксҳо ба ҳисоб меравand. Баъзе парчамҳоро вобаста ба кору бори ҳамон халқ мероcтанд.

Дар гузашта мардуми тоҷик бештар акси хуршедро ба ҳайси нишони худ интихоб кардаанд, чунки яке аз нахустин динҳои гузаштагони мо меҳрпарастӣ буд ва акси хуршедро ҳамчун нишони эътиқоди хеш ба намоиш гузоштаанд. Азбаски дар давраи Сосониён шер рамзи кишвар буд, шикори шерро қонун манъ мекард. Шер намоди диловарӣ ва қудрат шинохта мешуд. Яъне аксе, ки бар парчам насб мешуд, ҳатман бояд маъно ва мантиқ медошт.

Пас аз қабули дини ислом олимони исломӣ кашидани акси ҷондоронро манъ карданд, аз ин рӯ бештар ранги парчам муҳим гардид. Вақте ки дар муқобили зулми арабҳо мубориэони сарафрози тоҷик ба қиём бархостанд, вобаста ба моҳияти қиём ранги парчамро мероcтанд. Дар давраи Сомониён ва баъдтар дар давраи Ғазнавиён дар парчами худ акси шерро гузоштанд.

Ранги парчам вобаста ба салиқаи подшоҳону саркардагони ҳарбӣ тағйир меёфт, вале бештарин рангҳое, ки дар гузашта ба парчами гузаштаҳои мо хос буд, рангҳои сафед, сурх ва сабз буд. Баъд аз барҳамхӯрии давлатҳои миллии тоҷикон туркон, ки ба тахту тоҷ соҳиб гаштанд, тасвирҳои онро қабул карданд. Салҷуқиён бар рӯйи сиккаҳои худ акси шерро насб мекарданд.

Соли 1991 пас аз фурӯпошии ҳукумати Шӯравӣ ва соҳибистиқлол гардидани як қатор давлатҳо, аз ҷумла Тоҷикистон, зарурати қабул гардидани парчаму нишони нав, ки бо воқеияти рӯзгори нав мутобиқат кунад, ба миён омад, аммо ҷанги шаҳрвандӣ барои қабули он имкон намедод. Аз ин рӯ, танҳо дар тирамоҳи соли 1992 дар рӯзҳое, ки сарнавишти Тоҷикистон муайян мегашт, парчаму нишони нав қабул гардид. Он тавре ки интизор мерафт се ранги таърихии парчамҳои мо сабзу сафеду сурх ҳамчун ранги парчам интихоб гашт.

Имрӯз ин парчаме, ки халқи тоҷик дар зери он муттаҳид гаштааст, ранги сафеди он нишонаи сулҳу дӯстӣ ва муҳаббат, ранги сурх рамзи ҷонфишониву шаҳодат барои бақои кишвар ва ранги сабз нишонаи сарсабзиву ободӣ аст.

Чунон ки мо мушоҳида мекунем, ҳангоми ҷангу хунрезӣ ва набарду эътирозҳо ҳар давлате, ки шикаст мехӯрад, нахуст парчами он аз ҷониби душман ё оташ зада мешавад ё поймолу таҳқир мегардад. Дар мусобиқаву озмунҳои бузурги байналмилалӣ ҳар нафаре, ки ғолиб омад, бо ғуруру ҳувияти миллӣ парчами миллати худро боло мекунад.

Хушбахтона, насли ҷавони тоҷик, ки номбардори ватану миллати хеш аст, ҳамеша кӯшиш мекунад то парчами он дар фазои сулҳу субот ва пирӯзиҳо ҷилвагар бошад.

Дар хотимаи калом ин порчаи шеърироро зикр кардан хеле мантиқӣ ва бамаврид аст:

БОЛИҒ

Ҳоло аҳли ҷомеаи ҳуқуқшиносон ва дигар аъзоёни ватандори ҷомеаи мадании Тоҷикистон дар арафаи таҷлили "30 – юмин солгарди қабули Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон", "Соли маърифати ҳуқуқӣ эълон шудани соли 2024" ва "75 – умин солгарди таъсисёбии факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон" дар асоси фаъолияти илмӣ – амалии (100 солагии) доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор, Ходими шоистаи илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Виктор Аркадеевич Ойгензихт омодагӣ доранд. Барои истиқболи арзандаи ҳамаи ҷашнҳои болозикр хизмати ҳайати кормандону омӯзгорони факултети ҳуқуқшиносӣ, бахусус кафедраи ҳуқуқи мадании факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон беназир аст.

Аз ҷониби Ҳукумати Иттиҳоди Ҷумҳуриҳои Шӯравӣ Сотсиалистӣ таъсиси (соли 1949) факултети ҳуқуқшиносӣ ва кафедраи ҳуқуқи мадани ҳамчун воҳиди асосии Донишгоҳи давлатии Тоҷикистон ба номи В. И. Ленин омили муҳимми таърихӣ ва сиёсӣ дар ҳаёти ҷамъиятӣ буд. Барои чунин иқдоми бузург чунин суханон муносиб мебошад:

"Болиғназарони офариниш,
Равшанбасарони тезбиниш"
(Ҷомӣ).

Дар он таҷрибаи нахустин Донишгоҳҳои Аврупо, ба монанди Донишгоҳи Болон (соли таъсиси 1088) ва Донишгоҳи Париж (соли таъсиси 1208) оид ба таъсиси кафедраҳо амалӣ шудааст, чунки кафедра вобаста ба ихтисосҳои илмӣ ба фаъолияти таълимӣ ва тарбияи донишҷӯён, унвонҷӯён ва дигар кормандони илмӣ вобаста карда шуд.

Таъсиси кафедраи ҳуқуқи мадани барои баланд бардоштани сифати таълим, ба камол расонидани мутахассисони соҳиби дараҷа ва унвони илмидошта замина гузошт.

Ҳамин тавр, низоми фанҳои таълимии ҳуқуқи мадани (ҳуқуқи оилавӣ, ҳуқуқи манзил, ҳуқуқи муаллифӣ, ҳуқуқи римии хусусӣ, ҳуқуқи ашёӣ, ҳуқуқи мерос, ҳуқуқи шартномавӣ, ҳуқуқи уҳдадорӣ ва ғайра) ҳангоми таҳсил дар Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дастрасӣ теъдоди зиёди донишҷӯён ва кормандони илмӣ гардид. Дар иҷрои ин кор саҳми мудирон ва кормандони ин кафедра, меҳнати эҷодӣ ва ҳисси ватандории онҳо нақши муҳим дорад.

Мудирони ин кафедра Виталий Илич Корецкий – доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор, Ходими шоистаи илми Ҷумҳурии Тоҷикистон (солҳои 1949 – 1968), Елена Николаевна Яковлева – доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор (солҳои 1968 – 1976), Виктор Аркадеевич Ойгензихт (солҳои 1976 – 1980), Очилбой Усмонович Усмонов – доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор, Узви вобастаи Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ҳуқуқшиноси шоистаи Тоҷикистон (солҳои 1980 – 2006), Тағойназаров Шариф Тағойназарович – доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор, Ҳуқуқшиноси шоистаи Тоҷикистон (солҳои 2006 – 2010) буданд. Онҳо барои такмили таълимоти ҳуқуқи мадани, инкишофи қонунгузории мадани ва тарбияи насли ҷавони ҳуқуқшинос хизмати арзанда кардаанд. Бинобар ин чунин андеша мутобиқ мебошад:

" Шудам ошиқ ба болои баландаш,
Ки кори ошиқон боло гирифтаст"
(Ҳофиз).

Аз 3 январи соли 2011 то инҷониб мудири кафедраи мазкур Ғаюрзода Шукрулло Кароматулло – доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор, Корманди шоистаи Тоҷикистон мебошад.

Ҳоло дар кафедра профессорон Ғаюрзода Ш. К., Тағойназаров Ш. Т., Маҳмудзода М. А. (Академики Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон), Муртазозода Ҷ. С., Ғаффорзода И. Ғ., Қурбонов Қ. Ш., Қосимов Ф. А., Қурбонализода Н. Ш., дотсентон Ҳиматов Ҳ. Н., Қурбонов Қ. Б., Саидов Ҳ. М., Соҳибзода М. М., муаллимони калон Мирзомуродзода Д. Г., Султонзода Д. Ш., ассистентон Ҷураев А. Ш., Шерзода Б. С., Нарзуллоев Ф. Ч., Ҳакимов Я. Б., Қодирзода С. С., лаборанти кафедра Дилрабои Абдуҷаббор, мудири кабинети таълимии кафедра Саидов Ш. У., ба фаъолияти меҳнатию эҷодӣ машғул мебошанд.

Ба ғайр аз гурӯҳҳои умумӣ ва тахассусӣ, устодони кафедра ба донишҷӯёни ихтисоси 24010200 – Ҳуқуқшинос, ихтисоси 24010218 – Ҳифзи ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ аз фанҳои асосӣ (7 фан) ва курсҳои махсус (12 фан) таълим медиҳанд.

Дар заминаи ихтисосҳои назди кафедра дараҷаи таҳсилоти магистратура ва доктор – PhD таъсис дода шудааст.

Кафедраи ҳуқуқи мадани корҳои илмӣ - таҳқиқотии худро дар асоси Нақшаи корҳои илмӣ - таҳқиқотӣ барои солҳои 2021 - 2025 таҳти унвони «Нақши ҳуқуқи мадани дар амалӣ намудани ҳадафҳои стратегии миллӣ» анҷом дода ва дар ин самт ба дастовардҳои муайяни илмӣ ва таълимӣ ноил гардид.

Дар самти пешбурди корҳои тарбиявӣ, таҳкими робитаҳои илмию таълимӣ бо дигар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии дохилӣ ва хориҷӣ, ҳамкорӣ бо мақомотҳои давлатӣ, ҷомеаи мадани, инчунин иштирок дар чорабиниҳои фарҳангӣ ва сиёсӣ кормандони кафедра фаъол мебошанд.

Лутфан, дӯстони азиз таҷлили ҷашнҳои болозикр ба ҳамаи Тоҷикистон муборак бошад.

Шукрулло Ғаюрзода
мудири кафедраи ҳуқуқи маъданӣ

ПРАВОВОЕ ПРОСВЕЩЕНИЕ: МОЛОДЁЖЬ И ЗАНЯТОСТЬ

Развитие демократического, правового и светского государства во многом зависит от уровня знаний и правового образования населения.
Эмомали Рахмон

Современный мир удивителен своими общественно-моральными устоями, которые с положительной стороны влияют на человека. В настоящее время, общество характеризует человека как личность, имеющий определённые навыки по образу ведения жизни.

Так, современная личность, по своей сути, должна соответствовать именно тем стандартам, которые выстраивают его как личность. Таковыми признаются элементарные нормы этикета, солидарности, толерантности и т.д. На сегодня, уровень правового просвещения населения, а именно среди молодёжи во многом повысилось. Это больше всего связанно с глобализацией и культурно-идеологическим обменом информации среди молодёжи. Данный момент тесно связан с нормами права. Ведь в жизни каждого право играет ключевую роль.

Существенная особенность права заключается в процессе её реализации. Анализируя определение права, которое присуще к человеку, мы пришли к выводу, что оно имеет сходное значение со словом «возможность».

Так как, исходя из целевого назначения права, которое во многом даёт человеку возможность достижения своих потребностей и нужд. В данном аспекте государство выполняет возложенные на него функции по исполнению целевых обязательств. А именно это связано с процессом осуществления государственной политики. Иначе говоря, государство путём реализации своих обязательств предоставляет индивиду право, в рамках которых личность воплощает в жизнь предоставленные возможности.

Современная личность связана с определённой занятостью, так как посредством реализации трудовой или другой занятости человек ведёт свою жизнь. Большинство членов общества среди молодёжи подвержены идее заниматься определённым видом деятельности. Разные категории среди населения, будь то школьники, студенты и др., размышляющие о своём будущем с наступлением определённого периода в их жизни начинают заниматься определённой деятельностью. В данный момент сложилась тенденция, что молодёжь после окончания школы мигрируют за рубеж. Хотя у большинства лиц этой категории не сформировался достаточный уровень правосознания и правового просвещения. Именно этот момент является очень важным так, как молодёжь является субъектами культурно-идеологического процесса передачи традиционных данных в мире. Исходя из вышеизложенного, считаем, что современная молодёжь, распространяющая различные виды информации в пределах интересов государства и общества должна обладать высоким уровнем правового просвещения, потому что уровень неосознанности права и неверный способ передачи информации могут привести к неблагоприятным последствиям. К примеру, спортсменам, представляющие нашу Родину на всемирной или международной арене, школьникам-олимпиадистам, участвующие на интернациональных турнирах по различным учебным дисциплинам, необходимо обладать значительными навыками по передаче именно нужной информации во благо или же корректным поведением в общественных или людных местах как за пределами страны, так и внутри.

БОБОЗОДА Умеджон
ассистент кафедры прав человека и сравнительного правоведения

Поэтому, подчёркиваем, что в процессе формирования личности, именно среди молодёжи важным атрибутом выделяется тот момент, когда она склонена к занятости. Ведь разумная занятость молодого поколения во многом положительно влияет на него самого. Молодое поколение, которое полна энергии и силы по природе находятся в поисках его растраты, и именно трудовая или спортивная занятость молодого поколения является необходимым решением в данной полемике.

Каримзода Рухшона
дотсенти кафедраи ҳуқуқи мадани

Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз лиҳози фарогирии масъалаҳои ҳаёти сиёсӣ – иқтисодӣ, иҷтимоию фарҳангии мамлакат ҳуҷҷати арзишманд ва ҳидоятсози мардуми кишвар ба ҳисоб меравад.

Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳамчун рамзи соҳибихтиёриву соҳибдавлатии тоҷикон ба ҳисоб рафта вазифаҳо ва ҳадафҳои дар он пешбинигардида барои ояндаи дурахшони мамлакат ва шоистаи мардум равона гардидааст.

РУШДИ МАЪРИФАТИ ҲУҚУҚӢ ҲАМЧУН ОМИЛИ САМАРАНОКИИ ХИЗМАТРАСОНИИ ФАРҲАНГӢ

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон соли 2024-ро «Соли маърифати ҳуқуқӣ» эълон намуданд, ки ин нишони эҳтирому, эътимод ва боварӣ ба ҳуқуқшиносони кишвар махсуб меёбад ва чунин қайд карданд шаҳрванде, ки ҳуқуқи худро истифодаю, ҳимоя карда метавонад, инчунин уҳдадориҳои худро иҷро менамояд, маърифати баланди ҳуқуқӣ дорад.

Ҷумҳурии Тоҷикистон, роҳи бунёди давлатӣ, демократӣ ва ҳуқуқбунёдро пеш гирифта шудааст, инсон, ҳуқуқ ва озодиҳои он арзиши олӣ мебошад.

Ҳамзамон мутобиқи Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон мазмуни қонунҳо ва фаъолияти тамоми мақомоти давлатиро таъмин, эътироф, риоя ва ҳимояи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрвандро ҳифз менамояд.

Муҳимияти маърифати ҳуқуқи дар он аст, ки набудани саводнокии ҳуқуқи на танҳо ба ғайриимкон гардидани ҳимояи ҳуқуқҳо таъсир мерасонад, балки боиси афзоиши ҳуқуқвайронкунӣ мегардад.

Роҳҳои баланд бардоштани маърифати ҳуқуқӣ - ин баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон бо роҳи таълиму тарбияи ҳуқуқӣ, тарғибу ташвиқи ҳуқуқӣ, иттиллоотонии ҳуқуқӣ, машваратдиҳии ҳуқуқӣ ва расонидани ёрии ҳуқуқӣ метавонад ташаккул дода шавад.

Дар асоси моддаи 40 Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳар шахс ҳуқуқ дорад озодона дар ҳаёти фарҳангии ҷомеа, эҷоди бадеӣ, илмӣ ва техникӣ ширкат варзад, аз дастовардҳои онҳо истифода кунад.

Бо супориши роҳбари давлатамон мо дар тамоми вазорату идораҳо, донишгоҳҳои мамлакат дар муассисаҳои таълимӣ, шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ китобхонаҳо дорем, шаҳрвандони мо метавонанд, бо мақсади баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии худ аз ин китобхонаҳо истифода кунанд.

Роҳи дигари баланд бардоштани маърифати ҳуқуқи ин тафсир ва қонунҳо ба ҳисоб меравад шаҳрвандони мо метавонанд аз қонуну тафсирҳое, ки бо тағиру иловаҳои нав амал мекунанд, истифода намоянд.

Роҳи дигари баланд бардоштани маърифати ҳуқуқи ин васоити ахбори омма мебошад мо метавонем бо ёрии ҳуқуқшиносон ба саволҳои мардум бо тариқи мактуб, смс паёмак ва ё зангҳои телефонӣ ҷавоби дурусту амиқ диҳем.

Дар асоси Консепсияи сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2018-2028 ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, ҳимояи манфиатҳои миллӣ, тақвияти соҳибихтиёрӣ ва давлатдории миллӣ, таҳкими идоракунии давлатӣ, ҳифзи саломатии аҳолӣ, рушди маориф ва илм, фарҳанг, кафолати фаъолияти озоди иқтисодӣ, баробарӣ ва гуногунии шаклҳои моликият, рушди соҳибкорӣ, таъмини ваҳдати миллӣ ва сулҳу суботи ҷомеа вазифаҳои якумдараҷаи сиёсати ҳуқуқии Тоҷикистони соҳибистиқлол мебошанд.

Дар фарҳанги тафсири забони тоҷикӣ истилоҳи «фарҳанг» аз калимаи арабӣ гирифта шуда, маънои маҷмӯи дастовардҳои инсоният дар соҳаи муносибатҳои истеҳсолӣ, ҷамъиятӣ ва ахлоқӣ буда, ҳамчунин, маънои маданият, одоб, шуур, илм, маърифат, ақл, хирад ва тадбирро дорад.

Фарҳанги ҳуқуқӣ – як намуди фарҳанги ҷомеа мебошад, ки аз сатҳи инкишофи ҳуқуқии ҷомеа дар робита бо ҳамаи унсурҳои вокеияти ҳуқуқӣ шаҳодат медиҳад.

Масъалаи баланд бардоштани маърифати ҳуқуқӣ ва дар ин замина ташаккули фарҳанги баланди ҳуқуқӣ, мубориза бар зидди нигилизми ҳуқуқӣ, рушди институтҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва таҳкими принсипи волоияти қонун ҳамеша аҳамияти хоса доштанд.

Фарҳанги ҳуқуқӣ – як намуди фарҳанги ҷамъиятӣ аст, ки вазъи сифатии ҳаёти ҳуқуқии ҷомеаро ифода намуда, дар хусуси сатҳи шуури ҳуқуқӣ маълумот дода, тамоми арзишҳои ҳуқуқиро дар бар мегирад.

Фарҳанги ҳуқуқӣ падидаи ҳаётан муҳими ҷомеа аст, ки дар густариши давлати демократӣ, ҳуқуқбунёд ва дар ташаккули шахсият ҳамчун субъекти фаъоли ҷомеа нақши басо муҳим дорад. Баланд бардоштани сатҳи маърифат ва шуури ҳуқуқии аҳолӣ, таълим ва тарбияи ҳуқуқии шаҳрвандон яке аз самтҳои муҳими сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон маҳсуб мешавад. Эътироф, эҳтиром ва риояи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд ҷузъи фарҳанги ҳуқуқи буда, бе донишомӯзӣ, бе маърифатнокии аҳолӣ, бе ҷараёни мунтазами таълим номумкин аст. Ташаккули фарҳанги ҳуқуқӣ маърифатнокӣ ва тарбияву таълимоти ҳуқуқиро металабад. Инсон ҳар чӣ қадар бештар аз ҳуқуқу озодиҳои фардӣ бархурдор бошад, сатҳи истифодаву риояи онҳо ҳамон қадар бехтар мегардад. Фарҳанги ҳуқуқӣ қисми таркибӣ ва ҷудонашавандаи фарҳанги умумиинсонӣ буда, маҷмӯи арзишҳои ҳуқуқиест, ки аз насл ба насл то ба замони мо омада расидааст.

Маърифати ҳуқуқӣ бояд аз оила низ оғоз гардад. Тибқи маълумоти оморӣ, қисми зиёди аҳолии Тоҷикистонро ҷавонон ташкил медиҳанд. Маҳз талаботи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд" волидайнро вазифадор менамояд, ки фарзандонро дар рухияи эҳтиром ба Ватан, қонун, арзишҳои миллӣ ва умумибашарӣ, инчунин бартарии манфиатҳои миллӣ тарбия намоянд. Бешубҳа, талаботи мазкур, пеш аз ҳама, ба хотири инкишофи ҳамаҷонибаи фарзанд ва барои баланд бардоштани маърифати ҳуқуқиаш равона гардидааст.

Албатта, баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон вазифаи на танҳо давлат, балки тамоми аъзои ҷомеа мебошад. Бинобар ин, бояд ҳамаи мо дар ин самт бетараф набошем ва то қадри имкон тамоми дониш, малака, таҷриба, неру ва имкониятҳои худро барои иҷрои вазифаҳое, ки барои пешрафти ҷомеа мусоидат менамоянд, равона намоем.

Мақсади соли 2024-ро эълон намудани «Соли маърифати ҳуқуқи» - ин баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии аҳолӣ, мустаҳкам намудани институти инсон, муносибати эҳтиромона ба он, баланд бардоштани мақоми қонун, тарбияи шаҳрвандон дар рухияи эҳтиром нисбат ба қонун мебошад.

Мо намояндагони касби пуршарафи ҳуқуқшиносӣ барои чунин иқдоми наҷиб ба Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллатамон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон изҳори сипоси самимӣ баён менамоем.

Ҳолати мазкур тақозо менамояд, ки мо беш аз ҳар вақти дигар бо дарки масъулияти баланд ба иҷрои вазифаҳои хизматии худ муносибат карда, ҷиҳати боло бурдани фарҳанг, шуур ва маърифати ҳуқуқии аҳолӣ аҳлона кор кунем.

Дар ҷомеае, ки шаҳрвандонаш дорои дарки шуури ҳуқуқӣ мебошанд, пешрафт ва инкишофи он ҷомеаро метавон кафолат дод. Ин буд, ки соли 2024 аз ҷониби роҳбари давлат, Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон соли маърифати ҳуқуқӣ эълон гардид. Баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон бо роҳи тадбиқ гардидани лоиҳаҳои дар ин самт омода гардида ва шинос намудани аҳолии кишвар бо меъёрҳои аввалиндараҷаи қонунгузории давлат метавон амалӣ карда шавад. Маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон боис бар он мегардад то сатҳи дарки шаҳрвандон вобаста ба шинохти ҳуқуқҳои худ баланд бардошта шавад. Шаҳрвандон аз ҳуқуқҳои худ бархурдор гарданд ва тавонанд аз дарки меъёрҳои қонунгузорӣ бархурдор бошанд. Шуури ҳуқуқии шаҳрвандон ин дарки ҳуқуқии аҳолиро дар назар дошта, барои фаҳмиши арзишҳои маънавии ҷомеаи ҳуқуқбунёд маҳсули асосӣ ба ҳисоб меравад. Дар ҷомеае, ки шаҳрвандон дорои дарки баланди ҳуқуқӣ мебошанд, меъёрҳои қонун амалӣ гардиданашон имконпазиртар мегардад.

НАҚШИ МАЪРИФАТИ ҲУҚУҚӢ ДАР БАЛАНД БАРДОШТАНИ ШУУРИ ҲУҚУҚИИ ШАҲРВАНДОН

Исмонқулзода Сафаргул
ассистенти кафедраи ҳуқуқи судӣ ва назорати прокурорӣ

Маърифати ҳуқуқӣ раванди итилоонии ҳуқуқӣ доир ба қоидаҳои ҳатмии рафтори иштирокчиёни муносибатҳои ҷамъиятӣ мебошад, ки мақсади он баланд бардоштани шуурнокии субъектони ҷамъиятӣ инчунин пешгири намудани ҳуқуқвайронкуниҳо мебошад.

Барои таҳким бахшидан меъёрҳои ваҳдати миллӣ ва ҳифзи арзишҳои он ба ифтихори 30-юмин солгарди Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби Пешвои миллат соли «Маърифати ҳуқуқӣ» эълон гардид. Паёми Президенти кишвар рамзи соҳибихтиёрии давлат ва озодии баёни он мебошад. Дар паёми Пешвои миллат мо ба меъёри асосии самтҳои фаъолияти давлат сарфаҳм меравем. Дар паём ба Маҷлиси Олии кишвар Пешвои миллат иброз дошта буданд, ки асоси сиёсати давлатии кишварро сиёсати дарҳои кушод ва таҳким бахшидани меъёрҳои конститутсияи кишвар мебошад. Барои дар амал тадбиқ намудани ин сиёсат лозим аст то ки шаҳрвандон ба меъёрҳои қонунгузории он сарфаҳм раванд.

Сатҳи баланди меъёри ҳуқуқӣ боиси он мешавад, ки шаҳрвандон аз оддитарин ҳуқуқу озодиҳои худ, ки дар Конститутсияи кишвар дарҷ гардидаанд, бархурдор бошанд. Яъне, ин беҳтарин иқдоми давлат ба ҳайси давлати демократӣ мебошад. Ин ба шаҳрвандон имконият медиҳад, то шаҳрвандон дар муносибатҳои ҷамъиятӣ, ки худ иштирокчии ин муносибатҳо ҳастанд тадбиқ намоянд. Таълим ва тарбияи ҳуқуқӣ маҳаки асосии баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон мебошад. Тавассути таълими тарбияи ҳуқуқӣ, ки яке аз ҷузъҳои ҷудонопазири сиёсати давлатӣ ба шумор меравад, метавон тарбияи ҳуқуқӣ, ахлоқӣ ва эстетикии он низ анҷом дода шавад, чунки тарбияи ҳуқуқӣ дар асоси мадди назар гирифтани меъёрҳои ахлоқӣ, одоб ва расму русуми миллӣ, ба роҳ монда мешавад. Баланд бардоштани маърифати ҳуқуқӣ бо роҳи қабули санадҳои қонунгузории хосси давлат алоқаманд мебошад. Ба мисли қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулият барои таълиму тарбияи кӯдак»-ро метавон ёдовар гардид. Бояд зикр намуд, ки ба маърифти ҳуқуқӣ ҳанӯз дар солҳои пешин низ аҳамият дода мешуд. Дар чанд соли пеш вобаста ба маърифати ҳуқуқӣ «Барномаи таълим ва тарбияи ҳуқуқии шаҳрвандон барои солҳои 2020-2030», қабул гардида буд. Инчунин Консепсияи расонидани ёрии ҳуқуқии ройгон ба шаҳрвандон аз соли 2015 мавриди қабул гардида буд. «Стратегияи миллии рушди Тоҷикистон барои соли 2030» ва «Барномаи давлатии тарбияи ватандӯстӣ эхсоси масъулияти шаҳрвандӣ ва таҳкими ҳуввияти миллии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2023-2027» аз қабили ҳуҷҷатҳои муҳиме мебошанд, ки барои таҳкимбахшии маърифтаи ҳуқуқии шаҳрвандон метавонанд таъсиргузор бошанд.

Маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон, на танҳо барои шуури ҳуқуқӣ, балки барои баланд бардоштани сатҳи тарбияи ҳуқуқии аҳоли дар тамоми соҳахо таъсирбахш мебошад. Шаҳрвандон бо ташкил намудани барномаҳои дар боло зикргардида метавонанд бо дарки шуури ҳуқуқӣ дар фаъолияти ҳуқуқэҷоднамоии ҷомеа иштироки фаъолона меварзанд ва метавонанд, аз ҳуқуқҳои сиёсии худ, ки дар Конститутсияи кишвар кафолат дода шудаанд, озодона истифода намоянд.

Маҳз маърифати ҳуқуқӣ метавонад барои беҳтар намудани вазъи ҳуқуқии ҷомеа таъсиргузор бошад. Маърифати ҳуқуқӣ сатҳи таърихан муайяншудаи инкишофи ҷомеа буда, қобилияти ҳуқуқэҷодкунӣ, муносибати аҳолиро байни ҳамдигар ва нисбати арзишҳои маънавӣ ва модии дар ҷамъият вуҷуддоштаро инъикос менамояд. Маърифати ҳуқуқӣ қисми таркибии маданияти ҳуқуқӣ ба ҳисоб меравад. Маърифати ҳуқуқӣ асоси ҷомеаи шаҳрвандӣ ва нишондиҳандаи камолоти низоми ҳуқуқӣ мебошад. Ин омил ба равандҳои мухталифи ҷомеа таъсир расонида метавонад. Тавре ки маълум аст, меҳвари сиёсати ҳуқуқии кишварро арзиши олӣ доштани ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд ташкил медиҳад. Эҳтироми ҳуқуқи инсон чун принсипи асоси ҳама намудҳои фаъолияти дар давлат амаликунандаро дар назар дорад. Дар такя ба ин принсипи волояти қонун –муносибати боэҳтиромонаи мақомоти давлатӣ ва шахсони мансабдор ба ҳуқуқ ва озодиҳои инсон ва шаҳрванд мебошад, ки ба шаъну шарафи инсон чун волотарин арзиши ҳастӣ асос меёбад. Ин намуди фаъолияти мақомоти давлатӣ оид ба эътироф ва мутаҳид намудан дар сарчашмаҳои меъёрӣ, ҳифзи ҳуқуқҳои инсон ва манфиати қонунии ҳар як шахс мебошад. Тарбияи шаҳрвандон дар руҳияи эҳтиром нисбат ба қонун дар асоси принсипҳои асосии зерин амалӣ мегардад. А) шинохти қонун ҳамчун меъёри олии ҳуқуқӣ дар низоми ҳуқуқӣ ва қувваи олии ҳуқуқӣ доштани он; Б) ҳама гуна меъёрҳо, ки ба қонун мухолиф мебошанд тадбиқ намешаванд; В) риояи қонун ва ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои шаҳрвандон ба фароҳам овардани қоидаву расмиёти равшану пешгуишаванда таъмин мегардад.

Сатҳи инкишофи маърифати ҳуқуқӣ метавонад бевосита ба дастрасии итилооти ҳуқуқӣ таъсир расонад ва ба боло рафтани эҳтиром нисбат ба қонун ва дигар намуд санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқӣ чун воситаи калидии ба танзимдарории муносибатҳои ҷамъиятӣ, кам намудани сатҳи бетарафӣ дар ҷамъият ва дар ҳар як шахсият эҷод намудани шуури ҳуқуқӣ, баланд бардоштани масъулияти ҳуқуқ нисбат ба ҷамъият ва низоми дар он мавҷудбуда мусоидат намояд.

Соли маърифати ҳуқуқӣ эълон шудани соли 2024 бояд марҳилаи нави рушди ҳуқуқиро дар ҷомеа инъикос намояд. Дар ин 33 соли ба даст овардани истиқлолияти давлатӣ ва тай намудани солҳои пурпечутоби пешравии кишвар лозим аст, ки дигар қонун ва санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқӣ маҳаки асосии пешравиро дар бар гиранд.

Маърифати ҳуқуқӣ сараввал бояд дар байни ҷавонон хосса донишҷӯён баланд бардошта шавад. Дар байни ин табақа пеш аз ҳама ташаккул додани ақидаю эътиқоди устувори ҳақиқӣ дар муносибат бо қонунҳои давлат ва иштироки фаъолона дар тадбиқи меъёрҳои қонунгузорӣ ба ҳисоб меравад. Маърифати ҳуқуқӣ ин раванди паҳн намудани донишҳои ҳуқуқӣ дар байни аҳолӣ мебошад, ки ин эҳтиром ба қонун ва адолатро вусъат медиҳад. Метавон қайд намуд, ки маърифати ҳуқуқӣ ба иштироки фаъолонаи шаҳрвандон дар ҳаёти сиёсии кишвар мусоидат менамояд, ки тартиб роҳи ягонаи ташкил додани шаҳрвандии ташакулёфта ба ҳисоб меравад.

Защита прав и свобод детей является важной задачей любого государства, особенно в современном мире, где дети являются наиболее уязвимой категорией населения. Республика Таджикистан, как суверенное государство, уделяет значительное внимание защите прав и свобод детей. Конституция Республики Таджикистан, принятая 6 ноября 1994 года, является основным законом, который закрепляет права и свободы детей, гарантируя их соблюдение и защиту.

КОНСТИТУЦИОННЫЕ ОСНОВЫ ЗАЩИТЫ ПРАВ РЕБЁНКА В РЕСПУБЛИКЕ ТАДЖИКИСТАН

В условиях динамически меняющегося социально-экономического и политического контекста, вопросы защиты прав детей становятся еще более актуальными, требуя от государства создания механизмов для их эффективной реализации. Конституционные нормы выступают в качестве ключевого правового инструмента, определяющего основу государственной политики в данной сфере.

Одним из ключевых положений Конституции, касающихся прав ребёнка, является статья 5, которая гласит, что права, свободы, честь и достоинство человека являются высшей ценностью, и их признание, соблюдение и защита являются обязанностью государства. Это положение распространяется на всех граждан, включая детей, и является фундаментом для защиты их интересов. В Статья 34 Конституции Республики Таджикистан содержит норму, которая напрямую регулирует вопросы семьи, материнства, отцовства и ребёнка. В ней указано, что мать и ребенок находятся под особой защитой и покровительством государства, а родителям предоставляется право и обязанность заботиться о воспитании и развитии своих детей. Эта статья подчеркивает важность семейного воспитания и защиты прав детей как одного из приоритетов государственной политики.

Кроме того, статья 41 Конституции Республики Таджикистан, закрепляет право на образование, которое распространяется на всех граждан, включая детей. Конституция обязывает государство обеспечить доступ к бесплатному общему образованию, что является важным элементом в процессе защиты прав ребёнка. Образование является ключевым фактором, способствующим развитию детей, и в этой связи государство должно создавать все условия для их всестороннего интеллектуального, культурного и духовного развития.

Халимова Мадина
студентка 4-го курса

Важной составляющей защиты прав детей в Таджикистане является интеграция международных правовых норм в национальное законодательство. Республика Таджикистан является участником ряда международных договоров и соглашений, направленных на защиту прав детей, включая Конвенцию о правах ребёнка, которую страна ратифицировала в 1993 году. Этот международный документ устанавливает широкий спектр прав для детей, включая право на жизнь, здоровье, образование, защиту от эксплуатации и насилия, а также право на участие в общественной жизни.

Конвенция ООН о правах ребёнка также требует, чтобы национальные законодательства государств-участников были приведены в соответствие с ее положениями. В Конституции Республики Таджикистан отражены принципы международного права, что подчеркивает приоритет норм международных договоров, к которым присоединилась республика. Статья 10 Конституции гласит, что международные правовые акты, ратифицированные Республикой Таджикистан, имеют приоритет перед национальным законодательством, что создает прочную правовую основу для защиты прав ребёнка в рамках международных стандартов.

Несмотря на то, что Конституция и законодательство Республики Таджикистана обеспечивают достаточно высокий уровень защиты прав детей, на практике существует ряд проблем, требующих решения. Одной из таких проблем является недостаточное информирование о правах и свободах детей, что особенно актуально для отдаленных районов страны.

Однако перспективы в области защиты прав ребёнка в Республике Таджикистан выглядят положительными. Президент Республики Таджикистан Эмомали Рахмон в своем ежегодном послании Маджлиси Оли страны «Об основных направлениях внутренней и внешней политики республики» объявил 2024 год «Годом правового просвещения» и внедрения новых реформ в образовательной и социальной сферах государство предпринимает шаги к улучшению механизма защиты прав ребёнка. Важным шагом является развитие сотрудничества с международными организациями, такими как ЮНИСЕФ, которые оказывают помощь в разработке программ поддержки детей. Также, для повышения правовой грамотности населения необходимо внедрять программы по правовому просвещению, особенно в школах и на местном уровне проводить встречи с населением. Образовательные учреждения должны стать платформами для распространения знаний о правах детей, а также о механизмах их защиты.

В заключение можно отметить, что Конституция Республики Таджикистан предоставляет прочные правовые основы для защиты прав и свобод ребёнка. Эти положения отражают стремление государства к созданию благоприятной среды для развития детей, обеспечивая их безопасность и поддержку на всех уровнях. Кроме того, имплементация международных стандартов, таких как Конвенция ООН о правах ребёнка, в национальное законодательство позволяет Таджикистану более эффективно защищать детей, учитывая международные обязательства и лучшие практики. Несмотря на положительные конституционные и правовые основы, существует необходимость в дальнейшем совершенствовании механизмов защиты прав ребёнка, особенно в сфере повышения правовой грамотности населения. Реализация образовательных и просветительских программ, активное взаимодействие с международными организациями и внедрение реформ в социальной сфере играют ключевую роль в улучшении положения детей в Таджикистане. Успешное выполнение этих задач позволит укрепить правовую защиту детей и обеспечить их полноценное развитие в условиях социального и правового государства.

THE CONSTITUTION OF THE REPUBLIC OF TAJIKISTAN: FUNDAMENTAL LAW AND ITS SIGNIFICANCE

The Constitution is the fundamental law of any state, establishing the legal foundations of its existence, the structure and functions of government bodies, as well as the basic rights and freedoms of citizens. The Constitution of the Republic of Tajikistan was adopted on November 6, 1994, at a nationwide referendum and has since played a key role in the life of the country.

Boboev Barakatullo
1-year student

Historical Significance of the Adoption of the Constitution:

The adoption of the Constitution was a crucial step in the establishment of independent Tajikistan after the collapse of the Soviet Union. The document enshrined the principles of state sovereignty, democratic development, and the protection of human and civil rights and freedoms. The Constitution of the Republic of Tajikistan declares that the republic is a sovereign, democratic, legal, and secular state.

Main Principles of the Constitution:

The Constitution of Tajikistan consists of a Preamble, 10 chapters, and 100 articles. The main principles enshrined in the Constitution include:

1. State Sovereignty: Tajikistan is an independent state, which means it has the right to determine its domestic and foreign policies independently.

2. Separation of Powers: The Constitution enshrines the principle of the separation of powers into legislative, executive, and judicial branches, which is the foundation of the country's democratic system.

3. Human and Civil Rights and Freedoms: The Constitution guarantees a wide range of rights and freedoms, such as the right to life, freedom of speech, freedom of conscience, the right to participate in the governance of the state, as well as social, economic, and cultural rights.

4. Secular Character of the State: The Constitution states that Tajikistan is a secular state, meaning the separation of religion from the state and the equality of all citizens regardless of their religious beliefs.

Organization of Government:

The Constitution defines the structure and functions of the main government bodies:

1. The President is the head of state and holds broad powers. He ensures the stability of government, guarantees the observance of the Constitution, and coordinates the activities of all branches of government.

2. Majlisi Oli (Supreme Assembly) consists of two chambers: the Majlisi Milli and the Majlisi Namoyandagon. This is the highest legislative body, which develops and adopts laws, and oversees the activities of the executive branch.

3. The Government, led by the Prime Minister, is responsible for the implementation of laws, economic development, social policy, and other aspects of state administration.

4. The Judiciary in Tajikistan is represented by a system of courts, including the Constitutional Court, the Supreme Court, and the Supreme Economic Court. The courts are independent and obey only to the law.

Reforms and Amendments to the Constitution:

Since the adoption of the Constitution, several amendments have been made to improve the system of governance and ensure citizens' rights. One significant change occurred in 2016 when amendments were made concerning the extension of the president's term of office and the restriction on political parties based on religious principles.

The Constitution and Civil Society:

The Constitution of Tajikistan also plays an important role in the development of civil society. It recognizes the importance of public associations, political parties, and non-governmental organizations, which can freely operate based on the law. This contributes to the development of democratic processes in the country and the involvement of citizens in state governance.

Conclusion:

The Constitution of the Republic of Tajikistan is not only a legal document regulating state processes but also a symbol of independence, sovereignty, and the rule of law. It provides a solid foundation for the development of democratic institutions, the protection of human and civil rights and freedoms, and ensures the stability and prosperity of Tajikistan.

МИНБАРИ ҲУҚУҚШИНОС

НАҚШИ ПЕШВОИ МИЛЛАТ ДАР ТАҲКИМИ СУЛҲИ МИНТАҚА ВА ҶАҲОН

(Дар ҳошияи пешниҳоди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон оид ба қабули қатъномаи махсуси СММ вобаста ба “Даҳсолаи таҳкими сулҳ ба хотири наслҳои оянда”)

САФАРОВ Меҳроб
донишҷӯи соли 3

Сулҳу амният, ки гаронарзиштарин сармояи инсоният ба шумор рафта, ҳамчун кафили зиндагии арзанда барои одамон маҳсуб мегарданд, маҳз бо талошу кӯшиш ва заҳматҳои муттаҳидкунандаи шахсиятҳои барҷастаи таърихӣ ба даст меоянд. Ваҳдату осоиштагӣ ва сулҳи сартосарии Тоҷикистони азиз низ, ки бо тай намудани душвориҳои зиёд ва ба харҷ додани талошҳои бешумор ба даст омадаанд, ба корномаи шахсияти намоёни сиёсати ҷаҳонӣ, фарзонафарзанди миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон тавъам мебошанд.

Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон замоне ба майдони сиёсат ворид шуданд, ки миллати тоҷик дар вартаи парокандашавӣ қарор дошт ва Тоҷикистони тозаистиқлол ба сарҳади нестӣ расида буд. Маҳз иродаи қавӣ, талошҳои пайваста ва ҷонбозиҳои фарзанди барӯманди миллат Эмомалӣ Раҳмон боис бар он гардид, ки дар кӯтоҳтарин муддат сулҳу амният дар Тоҷикистон барқарор шавад ва садҳо ҳазор гурезагони иҷборӣ ба Ватан баргарданд.

Сарвари тоҷикони ҷаҳон Эмомалӣ Раҳмон дар ҳамон вазъияти мураккаби сиёсӣ аз аввалин роҳбароне шуд, ки ҷомеаи ҷаҳониро ба муборизаи дастаҷамъона алайҳи ҳамагуна хатарҳо, ки бар зидди сулҳу амнияти ҷаҳонӣ равона шудаанд, даъват намуданд.

Таҷрибаи сулҳофарии тоҷикон ва фарҳанги волои ваҳдатофаринии Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба сифати нодиртарин дастоварди ҷомеаи ҷаҳонӣ дар самти ба даст овардани сулҳу ваҳдат маҳсуб мегардад. Зеро Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон ба сифати сиёсатмадори сатҳи ҷаҳонӣ хуб дарк намуданд, ки ба даст овардани ваҳдати тоҷикон танҳо дар сурати муколама ва гуфтушуниди тарафҳо имконпазир аст.

Ҳамин аст, ки имрӯз ин механизми сулҳофарии тоҷиконро дар сатҳи минтақа ва ҷаҳон барои хомӯш намудани даргириҳои гуногун истифода мебаранд. Воқеан ҳам ба даст овардани сулҳ бо истифода аз роҳҳои дипломатӣ дар шакли гуфтушунид ва муколамаҳо ҷомеаи ҷаҳониро вodop сохт, то ақидаи худро оид ба сулҳу амният ва роҳҳои ба даст овардани он тағйир диҳанд.

Имрӯз фазои сулҳу осоишта ва ваҳдати сартосарии тоҷикон имкони бештар фароҳам овардааст, то Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳалли масоили гуногуни глобалӣ аз қабили мушкилоти обу иқлим, ҳифзи табиат, мубориза бо терроризму ифротгарой ва амсоли инҳо ташаббусҳои созанда ва ҷаҳониро нишон диҳад.

Дар баробари таваҷҷуҳи вижа ба масоили обу иқлим ва дар ин самт пешниҳод намудани як қатор таклифҳои созандаву саривақтӣ Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба мушкилоти таъмини сулҳу амният дар ҷаҳон таваҷҷуҳи хосса зоҳир менамоянд ва кишварҳои ҷаҳонро барои расидан ба натиҷаҳои дилхоҳ ба иқдомҳои созандаву муҳим даъват менамоянд.

Бори дигар иброз медорем, ки Сарвари давлат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон истифода аз яроқу силоҳ ва ба кор бурдани нерӯҳои ҳарбиро ҷиҳати таъмини сулҳу оромиш дар ҷаҳон шадидан маҳкум намуда, балки андешидани тадбирҳои мушаххасу дастаҷамъонаро дар ин самт афзалтар медонанд. Бо чунин мазмун Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон соли 2011 дар Иҷлосияи байналмилалии мубориза бо терроризм, ки дар Ҷумҳурии Исломии Эрон баргузор гардида буд, баромад намуда, таъкид сохтанд: “Равшан аст, ки дар мубориза бо терроризм фақақт ба қувваи зӯрӣ ва нерӯи ҳарбӣ такя карда мумкин нест. Гарчанде нақши иқтидори низомӣ муҳим аст, вале он дар ин арсаи мубориза василаи мутлақу ягона нест. Ин мубориза бояд бо андешидани тадбирҳои дастаҷамъона дар соҳаҳои иҷтимоӣ, иқтисодӣ, сиёсӣ ва иттилоотӣ тақвият дода шавад. Ин тадбирҳоро дар сатҳи байналмилалӣ аввалан таҳия ва ба нақша бояд гирифт.”

Пешниҳоди навбатие, ки аз ҷониби Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон зимни суханронӣ дар Ҳамоиши Оянда садо дод, ҳамчун навиде буд барои ташнагони сулҳу оромиш ва ҳамчун пайғоми умедбахше буд бароиояндаи дурахшони башарият.

Пешвои маҳбуби миллат, бо назардошти авзои зудтағйирёбандаи ҷаҳон ва хавфу таҳдидҳои он ба сулҳу амнияти сайёра ткалиф намуданд, ки тавассути қатъномаи махсуси Созмони миллали Муттаҳид “Даҳсолаи таҳкими сулҳ ба хотири наслҳои оянда” қабул карда шавад. Иқдоми мазкур бори дигар аз сулҳофару ваҳдатпарвар будани миллати тоҷик гувоҳӣ дода, беҳтарин муждае хоҳад буд барои тамоми башарият. Зеро сулҳу субот ва оромишу осоиштагӣ асоси пешрафт, зиндагии арзанда, рушди босуботи ҷомеа ва волатарин арзишҳои инсоният маҳсуб мегарданд.

Пас аз пешниҳоди мазкур ҷомеаи ҷаҳонӣ, махсусан кишварҳое, ки ба даргириҳои шадиди сиёсӣ гирифтор шудаанд, дар симои Пешвои маҳбуби тоҷикон шахсияти сулҳофари башарият ва кафилиояндаи дурахшони ҷомеаи ҷаҳониро мебинанд.

Махсусан “Даҳсолаи таҳкими сулҳ ба хотири наслҳои оянда” ном гирифтани пешниҳоди мазкур бори дигар гувоҳи он мебошад, ки тамоми талошу заҳматҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон танҳо ба хотириояндаи дурахшони насли наврасу ҷавон мебошад. Ин нуқтаро Сарвари давлат низ пайваста хотрнишон намуда, таъкид месозанд, ки тамоми талошҳои мо ба хотири Шумо ҷавонону наврасон мебошад ва аз насли калонсол даъват ба амал меоранд, то Ватани азизамонро ободу зебо карда, барои наслҳоиояндаи як кишвари пешрафтаву ободро ба мерос гузорем.

Аз ин рӯ мо ҷавононро мезебад, ки бо шукургузорӣ аз фазои сулҳу оромиши кишвари азизамон атрофи сиёсати хирадмандонаву раийятпарваронаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон муттаҳид гардида, барои бароварда сохтани ормонҳои миллӣ беш аз пеш кӯшиш намоем ва ба ҳамгуна хавфу хатарҳои замони муосир муборизаи дастаҷамъона барем.

Бо ҳисси фараҳу шодӣ ва умеди бепоён иброз медорем, ки пешниҳоди мазкур марҳилаи наверо дар самти таҳкими сулҳи ҷаҳонӣ оғоз бахшида, барои муттаҳид намудани талошҳои алоҳидаи давлатҳо дар ин самт заминаи мусоидро фароҳам меорад.

МАСИРИ РУШДИ ДАВЛАТДОРИИ МИЛЛӢ

Бо сиёсати боровару талошҳои хастанопазири Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон шаҳрвандони мамлакат дар соли 2024 33-юмин солгарди Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистонро ба таври шоиста ва бо дастовардҳои беназир ҷашн мегиранд. Истиқлоли давлатии ифодакунандаи соҳибихтиёрии давлат, рукни бунёди озодии инсон ва ҷавҳари асосии зиндагӣ дар тамоми давру замон ба ҳисоб меравад.

Мусаллам аст, ки ҳар як шаҳрванд вазифадор аст бо амалисозии иқдому ташаббусҳои неку созанда ба хотири боз ҳам таҳким бахшидани дастовардҳои истиқлоли давлатӣ, тақвияти иқтидори иқтисодии давлат, беҳтар гардонидани сатҳу сифати зиндагии мардум ва ободии Ватан бо роҳи ҳарчи зудтар расидан ба ҳадафҳои стратегии миллӣ қарзи фарзандӣ ва рисолати шаҳрвандии худро дар назди халқ ва давлати Тоҷикистон содиқонаву софдилона иҷро намояд.

Истиқлолияти давлатӣ дастоварди бузург дар таърихи давлатдории тоҷикон мебошад. «Истиқлолият» мафҳуми арзишманд ва дар навбати худ калидие мебошад, ки ноил гардидан ба он шарафи бузург барои ҳар як миллат аст. Истиқлолияти давлатӣ ба он мусоидат намуд, ки рушди босубот дар кишвар таъмин гардад, сатҳи некуаҳволии аҳли ҷомеа беҳтар ва натиҷаҳои бузург дар ҳаёти сиёсӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ ба даст оварда шавад.

Сию се сол мешавад, ки Тоҷикистони мутамаддин ва фарҳангӣ давлати соҳибистиқлол аст. Дар чахон кишварҳое ҳастанд, ки бо вуҷуди соҳибтамаддуну соҳибмиллат будан давлат надоранд, бедавлатанд. Мардуми курд 40-60 миллион нуфус доранд, вале давлат надоранд. Дар кишварҳои дигар зиндаги мекунанд, вале соҳиби давлати хеш нестанд.

Хотирнишон бояд кард, ки барои миллати тоҷик барои расидан ба соҳибистиқлолӣ осон набуд. Бо вуҷуди мушкилиҳо мардуми тамаддунофари тоҷик тавонист дар муддати беш аз се даҳсола истиқлоли давлатии худро аз фитнаву дасисаи бадхоҳони дохиливу хориҷии миллати тоҷик ва давлати тоҷикон содиқона ҳифз намояд, ба ҷанги таҳмилии шаҳрвандӣ хотима бахшида, сулҳу субот ва ваҳдати миллиро дар кишвар барқарор созад.

Яъне, тоҷикон ҳамчун миллати куҳанбунёд тавонистанд, ки монеаву мушкилоти эҷодкардаи душманони худро бо азми қавӣ ва иттиҳоду сарҷамъӣ бартараф карда, дар рӯзҳои хеле душвору сарнавиштсоз таҳти роҳбарии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ва зери парчами истиқлолу озодӣ муттаҳид гардида, давлати хешро ба рӯзҳои осудаву обод расонанд.

Истиқлолият волотарин ва пуразиштарин дастоварди давлату давлатдории тоҷикон дар асри бистум аст, ки нахуст дар заминаи давлатҳои навтаъсиси Иттиҳоди Шӯравӣ арзи ҳастӣ намуда, бо вуҷуди баъзе беадолатиҳои марзию ҷуғрофӣ, ҳамчун шакли давлатдории мутамаддину пешрафта ташаккул ёфт, сабзид ва ба камол расид.

Инчунин, Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун узви фаъоли созмонҳои бонуфузи минтақавӣ ва ҷаҳонӣ доир ба масъалаҳои актуалии ҷаҳони муосир пешниҳодҳои худро иброз намуда, мавқеи худро муайян менамояд.

Тамоми сокинони кишвари озоду ободи мо имрӯз ифтихор доранд, ки сию се сол қабл нахустин хиштҳои пойдевори истиқлолияти воқеӣ ва давлатдории миллии худро ниҳода, аз шарофати мустақилият соҳиби рамзҳои давлатӣ – Парчам, Нишон ва Суруди миллӣ гардидем. Даврони Истиқлолият барои мо имкони воқеӣ фароҳам овард, ки роҳи имрӯзуояндаи миллат ва пешрафти минбаъдаи кишвари азизамонро ба сӯи ҷомеаи демократӣ, ҳуқуқбунёд ва дунявӣ интихоб намоем.

Истиқлолияти давлатии Тоҷикистон рӯйдоди муҳими таърихие аст, ки дар ҳаёти миллати куҳанбунёди тоҷик гардиши кулливу сарнавиштсоз ба вуҷуд овард ва мардуми мо бо шарофати ин падидаи зиндагисоз тақдири имрӯзуояндаи давлату миллатро ба дасти хеш гирифт.

Истиқлолияти давлатӣ таҳти роҳбарии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба мардуми тоҷик имконияти нодири таърихӣ фароҳам овард, то зери парчами давлатиамон муттаҳид шуда, бо заҳмати аҳлонаву бунёдкорона бисёр мушкилоту монеаҳои сахту сангинро паси сар намоем ва давлатамонро ба марҳалаи рушди устувори иқтисодиву иҷтимоӣ расонем.

Дар соҳаҳои илму маориф, фарҳангу тандурустӣ, нақлиёту энергетика, саноату кишоварзӣ ва дигар самтҳои ҳаёти ҷомеа ислоҳоту навсозиҳо амалӣ гардида, ҳамкории мутақобилан судманди Тоҷикистон бо кишварҳои гуногуни олам густаришу тавсеаи сифатан нав пайдо намуд.

Истиқлоли давлатӣ Тоҷикистонро бо ҷаҳон ва ҷаҳонро бо Тоҷикистон наздик гардонид ва сиёсати «дарҳои боз» боиси болоравии бесобиқаи нуфузу обрӯи Тоҷикистон дар байни ҷомеаи байналмилалӣ гардид. Маҳз татбиқи чунин сиёсати дурбинона бо заҳмат ва талошҳои шабонарӯзии Пешвои маҳбуби миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба фарогиру мустаҳкам гардидани робитаҳои Тоҷикистон бо ҳамаи давлатҳои ҷаҳон, бахусус кишварҳои минтақа мусоидат намуд.

Дар ин давра Ҳукумати мамлакат ҳамаи саъю талошро ба хотири фароҳам овардани шароити зиндагии арзанда барои ҳар сокини мамлакат равона сохта, бо истифода аз тамоми захираву имконият барои ҳалли масъалаву мушкилоти соҳаҳои иҷтимоӣ, аз ҷумла илму маориф, фарҳангу тандурустӣ, ҷавонону занон, дастгирии гурӯҳҳои ниёзманду осебпазири ҷомеа, ҷалби ҳарчи бештари наврасону ҷавонон ба таҳсили босифат, дар руҳияи ватандӯстиву ватанпарварӣ ва ҳисси баланди миллӣ тарбия кардани онҳо бисёр тадбирҳоро амалӣ гардонид.

Дар натиҷа, мо давоми беш аз се даҳсола ба дастовардҳое ноил гардидем, ки рушди минбаъдаи давлати соҳибистиқлоламон ба онҳо вобастагии мустақим дорад.

Дар даврони соҳибистиқлолӣ Ҳукумати мамлакат бо бунёди роҳу пулҳо ва нақбҳо, нерӯгоҳҳои барқи обӣ ва садҳо корхонаи хурду бузурги саноатӣ зербинои муосири коммуникатсионӣ ва энергетикиву саноатии мамлакатро гузошта, низоми ягонаи энергетикии ҷумҳуриро ба вуҷуд овард ва Тоҷикистони сепорчаро ба қаламрави воҳид ва давлати транзитӣ мубаддал гардонид.

Шоҳиддинзода Бахтиёр
ёрдамчии калони прокурори
ноҳияи Шоҳмансур

Шиддатёбии бархӯрди манфиатҳои геополитикӣ дар дунёи имрӯза, вазъи нобасомони иқтисоди ҷаҳонӣ, норасоии шадиди озуқаворӣ, баланд гардидани нархи маҳсулоти ғизоӣ дар сартосари сайёра, инчунин яроқнокшавии бошитоб ва оғози дубораи «ҷанги сард», мушкилоти вобаста ба тағйирёбии иқлим ва паҳншавии бемориҳои сироятӣ моро водор менамояд, ки дар татбиқи ҳадафҳои стратегии миллӣ, пеш аз ҳама, ҳифзи амнияти озуқаворӣ мамлакат ва иҷрои нақшаву вазифаҳои дар наздамон қарордошта ҳарчи бештар ва фаъолона саҳм гузорем.

Имрӯзҳо кишвари мо баробари давлатҳои пешқадами дунё рӯ ба инкишоф ниҳодааст, ки ҳамаи ин аз баракати истиқлол мебошад. Маҳз талошҳо ва ҷонфидоиҳои шабонарӯзии Пешвои миллат мебошад, ки мо бо хотири ҷамъу осуда ба фаъолият машғул мебошем ва баҳри пешравии миллати худ дар арсаҳои гуногун, хосса дар арсаи илму маориф каме ҳам бошад саҳми худро мегузорем. Дар охир 33 соли озодӣ, солҳои рушди илму фарҳанг, рушди илму маориф ва рушди тамаддунро барои миллати сарбаланди тоҷик муборак бод гуфта, хоҳони онам, ки ин озодӣ пойдор боқӣ монад ва тавонем ба зара-зара арзишҳои ин озодӣ сазовор бошем.

ТЕРРОРИЗМ ВА ЭКСТРЕМИЗМ – НИШОНАИ ПАСТ БУДАНИ МАЪРИФАТИ ҲУҚУҚӢ

Яқуб ҲАКИМОВ
ассистенти кафедраи ҳуқуқи маданӣ

Имрӯзҳо гурӯҳҳои террористиву эктремистӣ барои даъват ва ҷалб намудани шаҳрвандон ба сафҳои худ бо истифода аз технологияҳои муосири иттилоотӣ роҳу усулҳои навро истифода карда, ҷавонони камтаҷрибаву ноогоҳро бо ғояҳои тундгароӣ гумроҳ месозанд.

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон.

Терроризм ва экстремизм дар шароити кунунӣ, ҷинояти дорои хусусияти ҷаҳонӣ буда, мубориза бар зидди он ҳамкории пайвастаи доимӣ ва мутақобилаи мақомоти ҳифзи ҳуқуқро тақозо менамояд. Гарчанде мубориза бо терроризм ва экстремизм вазифаи асосии мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва сохторҳои қудратӣ бошад ҳам, дар ин ҷода дастгирии ҳаматарафаи ҷомеа ва шаҳрвандон низ зарур аст.

Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати аз байн бурдани ин зуҳуроти номатлуб ҳамеша чораҳои заруриро роҳандозӣ намуда, бо қабули санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, ҳуҷҷатҳои банақшагирии стратегӣ ва таъсиси мақомоти дахлдори давлатӣ тадбирҳои судманд меандешад.

Бахшида ба 30-солагии рӯзи қабули Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки ҳамчун қонуни асосии кишвар заминаи эъмори давлати ҳуқуқбунёд, демократӣ, дунявӣ ва ягона мебошад, аз тарафи Президенти мамлакат, Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон зимни ироаи Паёми навбатӣ ба мақомоти қонунгузории кишвар соли 2024-ро “Соли маърифати ҳуқуқӣ” эълон доштанд.

Маърифати ҳуқуқӣ заминаи асосии рушди шуури ҳуқуқӣ, фарҳанги ҳуқуқӣ, тафаккури ҳуқуқӣ ва дониши ҳуқуқӣ маҳсуб ёфта, бо татбиқ ва амалинамоии он баландшавии дониши ҳуқуқии шаҳрвандон, эҳтиром ба қонун назаррас гардида, бо ин васила сатҳи нигилизми ҳуқуқӣ дар ҷомеа паст мегардад.

Муттаасифона тайи солҳои охир содир гардидани ҷиноятҳои хусусияти террористиву экстремистӣ дошта зиёд ба назар мерасад, ки ҳолати мазкур аз паст будани маърифати ҳуқуқии шаҳрвандони ба ин кирдор дастзананда дарак медиҳад. Маърифати ҳуқуқӣ танҳо доштани донишҳои ҳуқуқиро дар назар надошта, ба ғайр аз ин фарҳанг ва тарбияи ҳуқуқиро низ фаро мегирад, зеро донистан ва дарк кардан нишонаи доштани маърифати ҳуқуқиро ба таври пурра надорад. Дар баробари донистану дарк кардани масъалаҳои ҳуқуқӣ дуруст амал кардану татбиқ намудани он низ ҳамчун ҷузъи ҷудонопазири маърифати ҳуқуқӣ ба шумор меравад.

Қайд кардан бамаврид аст, ки агар аз як тараф содир гардидани ҷиноятҳои террористию экстремистӣ аз ҷониби шаҳрвандони гумроҳшуда ё ин ки бесавод ба назар расад, аз тарафи дигар баъзе шаҳрвандони дорои донишҳои ҳуқуқӣ дошта ба ин амал даст мезананд.

Ҳолати мазкур гувоҳи он аст, ки танҳо доштани дониши ҳуқуқӣ нишонаи маърифати ҳуқуқӣ набуда, дар баробари ин дарк кардан, дуруст амал кардан, эҳтиром ба давлату миллат ва вайрон накардани ҳуқуқу манфиатҳои шахсони дигарро метавон ҳамчун нишонаи маърифати ҳуқуқӣ баҳогузорӣ намуд.

Бо дарназардошти гуфтаҳои боло, яке аз ҳадафҳои асосии эълони гардидани “Соли маърифати ҳуқуқӣ” пешгирӣ ва аз байн бурдани кирдорҳои террористию экстремистидошта маҳсуб меёбад.

Масъалаи мазкур ҳамеша таҳти сиёсати махсуси давлат қарор дошта, Ҷумҳурии Тоҷикистон бо роҳбарии хирадмандонаи Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ва фаъолияти мақомоти давлатӣ ҷиҳати аз байн бурдани чунин зуҳуроти номатлуб мубориза мебарад.

Бинобар хатарҳои ҷиддӣ доштани ҳизбу ҳаракатҳои террористиву экстремистӣ бо аризаҳои даъвогии Прокурори генералии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолияти 25 ҳизбу ҳаракатҳо ҳамчун ифротӣ дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ карда шудааст.

Аз ҷумла, “Ҳизб-ут-Таҳрир”, “Ал Қоида”, “Ҳаракати исломии Туркистони шарқӣ”, “Ҳизби исломии Туркистон”, “Толибон”, “Бародарони мусулмон”, “Лашкари Тайиба”, “Ҷамъияти исломии Покистон”, “Ҷамъияти Таблиғ”, “Ташкилоти динии миссионерии созмони Таблиғот”, “Ҳаракати даъват ба Ислом”, “Тоҷикистони озод”, равияи “Салафия”, ҷамоати “Ансоруллоҳ”, “гуруҳи 24”, “Давлати Исломии Ироқу Шом”, “Ҷабҳату-ун-Нусра” ва “Ҳизби наҳзати ислом”.

Мақомоти прокуратура яке аз ниҳодҳои муҳимми давлатдорӣ мебошанд, ки фаъолияти онҳо ба ҳифзи арзишҳои ҷомеаи демократӣ, қонуният, тартиботи ҷамъиятӣ, ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, манфиатҳои давлат ва ҷомеа, ошкору пешгирӣ намудани ҳуқуқвайронкуниҳо ва мубориза бо ҷинояткорӣ равона гардидааст.

Воқеан мақомоти прокуратура ҳамчун ниҳоди назоратӣ ҷиҳати пешгирии эктремизм, терроризм ва киберҷиноятҳо нақши муҳим дошта, пайваста барои бартараф намудани ин амалҳои номатлуб чораҳои заруриро роҳандозӣ менамояд.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар даврони солҳои истиқлолияти давлатӣ санадҳои меъёрии ҳуқуқии зиёде қабул карда шудаанд, ки маҳз барои бартараф намудани сабабу омилҳои гуногуни ба терроризму экстремизм мусоидаткунанда равона гардиданд.

Содир намудани амалҳои террористӣ ва экстремистӣ аз ҷумлаи ҷиноятҳои вазнин ҳисобида шуда, яке аз воситаҳои асосии пешгирии ин падидаҳои номатлуби ҷомеа дар қонунгузории ҷиноятӣ мустаҳкам намудани ҷазои вазнин нисбати онҳо мебошад. Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади пешгирии амалҳои террористӣ ва экстремистӣ дар сатҳи Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгарии ҷиноятӣ барои содир кардани амалҳои террористӣ ва экстремистӣ пешбинӣ шудааст. Такмили пайвастаи қонунгузорӣ дар бораи ҷавобгарӣ барои экстремизм ва терроризм, аз ҷумла сари вақт ҷиноят эътироф намудани шаклҳои нави зоҳиршавии онҳо, инчунин муқаррар намудани муҷозоти мувофиқ барои содир намудани онҳо зарур мебошад.

Бо суръати баланд паҳн гардидани ақидаҳои ифротӣ дар сатҳи ҷаҳонӣ, терроризми байналмилалӣ, тундгароӣ ва экстремизми сиёсӣ, хариду фуруши одамон, муомилоти ғайриқонунии маводи нашъадор ва дигар зуҳуроти ҷинояткории трансмиллӣ муҳимият ва зарурати ҳамкориҳои ҳуқуқиро дучанд тақозо менамояд.

Пешрафти илмию техникӣ, пайдоиши Интернет, такмили технологияҳои нав ва хизматрасониҳои алоқа равандии афзоиши пайвастаи истифодаи технологияҳои иттилоотию коммуникатсиониро дар тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷомеа ба вуҷуд овард. Дар ин асос модели нави ҳамкории иҷтимоӣ ташаккул ёфт, ки асосан на ба муоширати шахсӣ, балки ба муоширати интерактивӣ, яъне дурдаст ва аксар вақт номаълум асос ёфтааст.

Афзоиши шумораи корбарон бо воситаҳои муосири алоқаи электронӣ на танҳо барои сиёсат, иқтисод ва фарҳанги тамоми кишварҳо, балки барои фаъолияти ҷиноятӣ низ имкониятҳои нав фароҳам овард. Сохтмони инфрасохтори иттилоотӣ-коммуникатсионӣ ба пайдоиши шаклҳои нави рафтори ба ҷомеа хатарноки шахс - ҷинояткории компютерӣ сабаб шуд.

Ҳамин буд, ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Паёми худ ба Маҷлиси миллӣ ва Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи самтҳои сиёсати дохилӣ ва хориҷии худ дар соли 2022 чунин таъкид намуданд: мақомоти дахлдорро зарур аст, ки ҳамоҳангсозии фаъолиятро дар самти ошкор ва пешгирӣ намудани хавфу хатарҳои террористиву экстремистӣ боз ҳам вусъат бахшида, бо роҳи тақвияти корҳои фаҳмондадиҳӣ пеши роҳи гароидани ҷавононро ба равияҳои ифротгаро гирифта, онҳоро дар рӯҳияи садоқат ба халқу Ватан ва эҳтиром ба арзишҳои умумиинсонӣ тарбия намоянд. Дар робита ба ин, ҷиҳати пешгирӣ намудани ҷиноятҳои хусусияти экстремистиву террористидошта ва ҷиноятҳое, ки бо истифодаи технологияҳои иттилоотиву коммуникатсионӣ содир карда мешаванд, зарур аст, ки Маркази ягонаи иттилоотӣ таъсис дода шавад.

Ҷиҳати иҷрои ин нукта бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар сохтори Прокуратураи генералии Ҷумҳурии Тоҷикистон Маркази ягонаи иттилоотӣ оид ба пешгирии терроризм, экстремизм ва киберҷиноятҳо таъсис дода шуд.

Фаъолияти Марказ дар асоси Низомнома, ки бо Фармони Прокурори генералии Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда шудааст, ҷиҳати ҷамъоварӣ, таҳлил ва арзёбии иттилоот оид ба ҷиноятҳои экстремистӣ, террористӣ ва киберҷиноятҳо, ташкили махзани ягона оид ба содиршавии чунин ҷиноятҳо, таъмини ҳамкорӣ ва дастгирии байналмилалӣ барои тафтиши онҳо, васеъ ва мустаҳкам намудани амнияти киберӣ, назорати татбиқи сиёсати стратегии иттилоотӣ дар сатҳи ҷумҳурӣ ва дигар масъалаҳо ба роҳ монда мешавад.

Дар маҷмӯъ, қайд кардан бамаврид аст, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати муқовимат бо терроризм, экстремизм ва киберҷиноятҳо бо қабули санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, ҳуҷҷатҳои банақшагирии стратегии ин соҳа ва таъсиси сохторҳои алоҳидаи муборизабаранда ба ин зуҳурот нақши назаррас дошта, эълон гардидани “Соли маърифати ҳуқуқӣ” барои мубориза бо ин категорияи ҷиноятҳо амалӣ саривақтӣ маҳсуб меёбад.

Хавфу хатарҳои ҷаҳони имрӯза, аз ҷумла бештар гардидани шомилшавии ҷавонон ба ҳизбу ҳаракатҳои террористию экстремистӣ ва иштироки онҳо дар муҳорибаҳои ҷангӣ дар ҳудуди дигар давлатҳо, ҳамчунин аз тарафи шахсони дорои донишҳои ҳуқуқӣ содир гардидани чунин ҷиноятҳо хавфи воқеиро ба амнияту суботи кишварамон ба вуҷуд овардааст.

Аз ин лиҳоз, хуб мешуд барои вазъи ба миёномада фароҳам овардани заминаҳои дахлдори ташкилию ҳуқуқӣ ва фазои оштинопазирро бо экстремизм ва терроризм лоиҳаи Консепсияи миллии таъмини низоми амният барои солҳои 2025-2030 аз ҷониби мақомоти муборизабаранда ба ин зуҳурот таҳия карда шавад, зеро қабул гардидани ин барномаи давлатӣ дар соли маърифати ҳуқуқӣ амалӣ саривақтӣ ҷиҳати мубориза бо ин падидаи номатлуб маҳсуб меёбад.

Ҳамзамон, ҷиҳати баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии аҳолӣ зарур аст пайваста корҳои тарғиботию ташвиқотӣ бо таъсиси гуруҳҳои корӣ аз ҳисоби ҳуқуқшиносони муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва мақомоти давлатӣ ба воситаи баргузор намудани суҳбату вохуриҳои судманд дар ҳамаи деҳаю ҷамоатҳо, шаҳру ноҳияҳо, вилоятҳо ва тамоми ташкилоту идораҳои давлатӣ ҷоннок намуда, дар шабакаҳои телевизионӣ ташкили бештари барномаҳои ба масъалаҳои ҳуқуқӣ бахшида шуда мувофиқи мақсад аст.

Дар баробари ин, ташкил ва гузаронидани озмунҳо вобаста ба масъалаҳои ҳуқуқӣ дар сатҳи деҳаю ҷамоатҳо, шаҳру ноҳияҳо, вилоятҳо ва тамоми ташкилоту идораҳои давлатӣ ба баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии аҳолӣ метавонад мусоидат намояд.

Қайд кардан бамаврид аст, ки солҳои охир аҳолии кишвар, бахусус ҷавонон бештар ба шабакаҳои иҷтимоӣ таваҷҷуҳ дошта, пайваста аз наворҳои блогерон (шахсони дар шабакаҳои иҷтимоӣ фаъол) истифода менамоянд. Аз ин лиҳоз ба мақсад мувофиқ аст, ки масъалаҳои ҳуқуқиро бо ин категорияи шаҳрвандон мавриди коркард қарор дода, бо истифода аз нашри наворҳои хусусияти ҳуқуқидошта маърифати ҳуқуқии аҳолиро баланд бардорем.

САНАДИ ТАҚДИРСОЗИ МИЛЛАТ

ШАРИФЗОДА МАҚСУД
донишҷӯи курси 1

Соли 2024 дар таърихи Ҷумҳурии Тоҷикистон марҳилаи муҳим ба шумор меравад. Яъне 30-солагии қабули Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷашн гирифта мешавад. Конститутсияи ҶТ 6-уми ноябри соли 1994 ба тариқи раъйпурсии умумихалқӣ қабул гардидааст. Ин натанҳо санади ҳуқуқӣ, балки ҳуҷҷатест, ки асоси соҳибихтиёрии миллӣ, суботи сиёсӣ ва рушди иҷтимоию иқтисодии кишвар гардидааст. Конститутсия ба тамоми ҷанбаҳои ҳаёти кишвар таъсир гузоштааст. Он рамзи давлатдорӣ, ваҳдати миллӣ ва адолати иҷтимоӣ мебошад. Тавассути он Тоҷикистон дар арсаи байналмилалӣ ҳамчун як кишвари мустақил ва пешрафта шинохта шудааст.Ҳар як шаҳрванд дар Тоҷикистон бо шарофати ин қонун озодона зиндагӣ мекунад ва имкони рушди шахсиро дорад. Конститутсияи мо ба тамоми мардуми тоҷик имкон фароҳам овард, ки озодона зиндагӣ кунанд, кору таҳсил намоянд ва дар дохили кишвар ва ё дар арсаи байналмилалӣ фаъолияти пурсамар дошта бошанд.

Пешвои муаззами миллат дар паёми шодбошии худ ба муносибати рӯзи Конститутсия қайд намудаанд: “Омӯхтан, донистан, эҳтиром гузоштан ва риоя намудани Конститутсия – ин санади сарнавиштсоз вазифаи ҳар як шаҳрванди кишвар – аз хурд то бузург мебошад.”

Қабули Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар даврони душвори соҳибистиқлолӣ сурат гирифт. Кишвар ба оқибатҳои ҷанги шаҳрвандӣ ва баркарории ваҳдати миллӣ рӯбарӯ буд. Ин санад дар раванди мусолиҳаи миллӣ ва баркарории сулҳ пас аз ҷанги шаҳрвандӣ нақши калидӣ бозида, заминаи ҳуқуқии ваҳдату якпорчагии кишварро фароҳам овард. Бо шарофати Конститутсия мо имрӯз як ҷомеаи дорои ҳуқуқҳои баробар ва озодӣ ҳастем, ки дар он адолат ва эҳтиром ба шахсият дар маркази таваҷҷуҳ қарор дорад.

Яке аз ҷанбаҳои муҳимтарини Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳифзи ҳуқуқ ва озодиҳои шаҳрвандон мебошад. Он ба ҳар як шаҳрванд ҳуқуқ ба зиндагии шоиста, баробарӣ дар назди қонун ва ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои асосӣ кафолат медиҳад. Ба озодии баён, виҷдон ва дин таваҷҷуҳи хосса зоҳир карда мешавад, ки ба рушди ҷомеаи шаҳрвандӣ ва демократӣ мусоидат мекунад. Конститутсия инчунин барои иштироки насли наврас дар ҳаёти ҷамъиятию сиёсии кишвар имкониятҳои васеъ фароҳам меорад. Он барои ҷалби бевоситаи ҷавонон ба раванди қабули қарорҳо ва рушди ташаббусҳои шаҳрвандӣ шароити мусоид фароҳам меорад.

Насли ҷавони Тоҷикистон дар рушдиояндаи кишвар низ нақши калидӣ дорад. Конститутсия ба ҷавонон барои худшиносӣ, иштирок дар ҳаёти ҷамъиятию сиёсӣ, инчунин иштироки фаъолона дар рушди ҷомеаи шаҳрвандӣ тамоми имкониятҳоро фароҳам меорад. Сол то сол аҳаммияти нақши ҷавонон дар татбиқ ва ҳифзи ҳуқуқҳои конститутсионӣ меафзояд.

Имрӯз, вақте ки 30-солагии ин санади муҳимро ҷашн мегирем, бо ифтихор метавонем бигӯем, ки Тоҷикистон дар натиҷаи дастгириҳои қонуни асосии худ-Конститутсия ба як кишвари пешрафта, орому озод ва муттаҳид табдил ёфтааст. Мардуми мо ба шарофати ҳуқуқҳои баробар ва озодиҳои кафолатдодашудаи Конститутсия

дар сулҳу субот зиндагӣ доранд ва ҳар як шахс имконияти ба амал овардани орзуву ҳадафҳои шахсии худро дорад.

Дар ин рӯзи фархунда, тамоми мардуми Тоҷикистонро ба муносибати 30-солагии Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон самимона табрик намуда, барояшон ҳаёти осоишта, тандурустӣ, саодати шахсӣ ва муваффақиятҳои бузург дар ҳама ҷабҳаҳои зиндагӣ таманно менамоям. Бигзор дар оянда низ Конститутсия чун як пояи мустаҳками ҳуқуқӣ моро ба сӯи пешрафтҳои нав ба нав раҳнамун созад.